

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שני אורסא הן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוכתי"ק

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

MA'AMOR
KEDOSHIM TIHYU KI KADOSH — 5680

Published and Copyrighted by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (646) 770-3589 • kehotp@gmail.com

Printed in U.S.A.

5784 • 2024

פתח דבר

לקראת חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מגוכתי"ק – את המאמר ד"ה „קדושים תהיו כי קדוש אני” אשר לכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, שכנראה נאמר בש"פ אחרי-קדושים ה'תר"פ.

מאמר זה לא הי' תח"י בעת הדפסת ספר המאמרים תר"פ², וכעת הגיע לידינו המאמר בגוכתי"ק³.

* * *

לחביבותא דמילתא, נדפס בראש הקונטרס צילום גוכתי"ק מהתחלה וסוף המאמר.

* * *

לתועלת הלומדים והמעיינים, חולק המאמר לקטעים וניתוספו הערות ומראי מקומות הבאים בשולי הגליון – ע"י המו"ל.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מערכת „אוצר החסידים”

ימות המשיח,

יום ג' פ' בלק יו"ד תמוז, ה'תשפ"ד

ברוקלין, נ.י.

(1) מאמר השלישי מתוך ההמשך שמתחיל עם ד"ה „ויאמר משה זה הדבר”. וראה במפתח מאמרים בהתחלת סה"מ תר"פ.

(2) הוצאת קה"ת, תשמ"ו. הוצאה שני' – תשמ"ז.

(3) מאמר זה הוא הגהות לסוף ד"ה ויאמר וגו' לך לך וד"ה כי ידעתיו תרס"ו (ראה בפנים המאמר הע' 1: 9) בתוספת התחלה וסוף, ולע"ע הגיע לידינו רק ההתחלה וסוף והגהות, ושולבו ההגהות עם פנים המאמר ע"י המו"ל.

דבר י אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני הוי' אלקיכם, והנה כי קדוש אני כו' הוא נתינת טעם על קדושים תהיו, לפי שקדוש אני, ולכאוי' אינו מובן איך הוא בערך קדושה שלמטה לגבי קדושה העליונה, דלא נערוך אליו קדושתו ית'³ אין קדוש כהוי'⁴ ואי' בזהר⁵ כמה קדישין אינן ולית קדוש כהוי', דעצם ענין הקדושה שלמעלה הוא מדרי' נעלית ועצמית דהוא וקדושתו אחד, שאין ענין הזה מושג בנבראי' כלל, ויהי' זה טעם על הקדושה שלמטה מה הענין בזה. ועוד כי טעם על איזה דבר הוא טעם מגביל ומכריח שכן הוא הדבר הזה באופן כזה דוקא מפני טעמו ונימוקו שבאופן אחר אי אפשר להיות ואיך הוא זה בקדושה העליונה מה שמכריח להיות קדושים תהיו מפני כי קדוש אני בקדושת העצמות. והנה בספרא אי' קדושים תהיו פרושים תהי' דענין הפרישות באופן הפשוט (כמו שפרש"י היו פרושים מן העריות כו') הוא מדרי' לא גבוה כ"כ, וכללית ענין הפרישות [א]יזה מדרי' שתהי' לכאוי' אינה מדריגה גבוה כ"כ שבשבילה יהי' ראוי טעם פנימי נכבד ונעלה להיות כי קדוש אני, שהטעם הנה הוא צריך להיות לפ"ע הדבר, ולא מה שלמעלה ממנו באין ערוך.

והנה אזהרה זו דקדושי' נאמרה בהקהל לכל ישראל, דזהו דבר אל כל עדת ישראל, שבזה כל ישראל שוים. והנה בספרא אי' אני הוי' אלקיכם אם אתם מקדשים עצמיכם מעלה אני עליכם כאלו קדשתם אותי, ואם אין אתם מקדשים עצמיכם מעלה אני עליכם כאלו לא קדשתם אותי, וזהו אני הוי' אלקיכם, שהקדושה דנש"י הוא כקדושתו ית' ממש. ולהבין כ"ז ילהק"ת מה שאי' בר"ח⁸ דקדושה הוא במצות דוקא.

(1) מאמר זה (מפרק יד) הוא הגהות לד"ה כי ידעתי תרס"ו (המשך תרס"ו ע' סח ואילך), שמיוסד על ד"ה ובבואה לפני המלך במאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' תפב ואילך. וש"נ. לכללות המאמר ראה הנסמן לקמן בהערות 44: 87: 106: 159.

(2) קדושים יט, ב.

(3) פיוט יגדל.

(4) שמואל-א ב, ב.

(5) ח"ג מד, א.

(6) פ' קדושים פרשה א.

(7) מויק"ר פכ"ד, ו.

(8) שער הקדושה ספ"א. וראה גם פ"ב. וראה לקו"ת מטות פא, א. אוה"ת קדושים (א) ס"ע

(ג) וביאור⁹ הענין הוא דהנה א' בר"ח⁸ דקדושה הו"ע המצות דזהו אשר קדשנו במצותיו (ובלק"ת ד"ה ראשי המטות¹⁰) שע"י המצות ממשיכים בחי' עצמות התענוג, וזהו אשר קדשנו במצותיו שמצות הם בחי' צוותא וחיבור¹¹, שעל ידן נתחבר עם ענג העליון ממש. והנה בגמ' פסחים (דק"ד ע"א ובע"ז נ' ע"א ובתוס' שם) מובן דהעיקר הוא הידור מצוה, שלכן נק' בנן של קדושים, דלא אסתכל בצורתא דזוזא, שהוא מפני הצורות החקוקים בהמטבעות והוי הידור מצוה, ועש"ז נק' קדוש. ומשמע דעיקר הקדושה הוא הידור המצוה דוקא, ועי"ז נמשך דוקא ענג הפנימי והעצמי דאוא"ס ב"ה שבמצות, דנת"ל¹² שבמצות ישנם ב' המדרי' מה שהוא בחי' תענוג אשר קדשנו במצותיו, ומצות הם בחי' רצה"ע ור"ת¹³ דלפעמים תענוג פנימי ורצון חיצוני ולפעמי' רצון פנימי ותענוג חיצוני, ולאמיתת הענין שניהם אמת כי התענוג והרצון א' הם דשניהם בחי' עצם וה"ה שוין במדריגתן, דשניהם בחי' עצם, אבל הוא מדרי' עצם שבא בהמשכה, דיש מה שהוא עצם ואינו נמשך כלל, אבל תענוג ורצון הם בחי' עצם שהוא בבחי' המשכה, ויש מה שמתגלה, ע"כ לפעמי' התענוג פנימי והרצון חיצוני ולפעמים להיפך שהרצון פנימי והתענוג חיצוני' כי מתחלפי' המה להיות זה מלביש לזה כו'.

אך יש חילוק בזה דאינן מתחלפין להלביש זה את זה רק בבחי' ההתפשטות שלהם מן העצם לבד, ואופן החילופין תלוי בזה איזה הוא בעצם יותר ואיזהו בהתפשטות יותר, דאם העצם הוא התענוג אז יהי' התפשטות הרצון בבחי' חיצוני' שזהו התפעלות הרצון בכל דבר שיש בו עונג בעצם ולפ"ע העונג דוקא, דלפ"ע העונג באיזה ענין שיהי' בכלל אם במעשה או בשכל ובפרטי התנועות שונות שבשכל כפי שנת'ל שהם תנועות שונות מובדלי' בעצם מהותם, הנה באופן כזה יהי' התגלות הרצון לפי מדת הענג ממש בכלל ובפרט, ואם העצם הוא הרצון שיש בלבו רצון עצמי ופשוט לדבר מה ירצה להתענג בו ואז התענוג הוא בבחי' התפשטות ובבחי' חיצוניות כו', אבל כ"ז שמלבישים זל"ז הוא רק בבחי' התפשטות שלהם בלבד, אבל בבחי' העצם דרצון ועצם התענוג שנק' תענוג פשוט ורצון פשוט אין הרצון מלביש לתענוג ולא התענוג לרצון ולכן יש רצון בלא תענוג בתחלה שאין התענוג סיבת הרצון ומקורו, ויש תענוג בלא רצון בתחלה כו' שלא קדם הרצון להענג.

9) פרק זה הוא הגהות לסוף ד"ה ויאמר וגו' לך לך תרסי' (המשך תרסי' ע' טו).

10) שבהערה 8.

11) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. סה"מ תרפ"ט ע' 6. תרח"צ ע' נב. וש"נ.

12) בד"ה ואני תפלתי שנה זו פי"א ואילך (נדפס בקונ' בפ"ע קה"ת, תשפ"ד) ע' טו ואילך).

13) = רצון תחתון.

(ד) **אמנם** עדיין אין כ"ז מתיישב דאם נא' דבחי' עצם התענוג ועצם הרצון אינם מתלבשים זב"ז א"כ מאין הוא ההתלבשות זב"ז בבחי' ההתפשטות והחיצוניות שלהם כו', הגם שאנו מוצאים באופן כזה בכחות הנפש שהן מתכללים ומתלבשים זב"ז כמו הכחות דחכמה ובינה הרי חכמה מתלבש בבינה דבינה מקבל מחכמה¹⁴, והיינו שנקודת החכמה מתלבשת בבינה, לבוא בהשגה דבינה דוקא מה שהוא באמת היפוך ענין הנקודה דחכ' שענינה מה שהיא נקודה כללית, דזהו כללית ענין דנקודה שהיא נקודה כללי' ונעלמת והאור בה בלתי מוגבל עדיין, ולכן דוקא ע"י הדעת ה"ה באה לידי השגה אמיתית, והנקודה בעצם כוללת בתוכה התערבות שכלים אחרים מלבד המושכל ההוא. ולכן אם תהי' התגלות הנקודה שלא ע"י אמצעית¹⁵ יכול להיות שההשגה לא תקח אמיתת כוונת הנקודה בהשגה ההיא כנ"ל, נמצא שהנקודה הוא היפוך ענין ההשגה דאו"ר, ומ"מ הנה בעומק פנימיות הנקודה הוא דוקא שיבוא לידי השגה, (ע"י הדעת) והוא הטוב עין שבמשפיע שבעומק השפעתו הוא מכניס ענינים פנימיים ועצמיים בדרך קצרה שיתקבל בהמקבל, ויעמוד ע"ז כשיקום אדעתי' דרבי' כו'¹⁶ דכמו"כ הוא בהנקודה שתכלית ופנימיות הכוונה שתבוא בהשגה דבינה דוקא, שהוא מפני ההתכללות דהבן בחכ"ו, מה שהחכ' כלולה מהבינה, שיש בנקודה החכ' מה שתבוא בהשגה דבינה שהוא הוא פנימית הנקודה כו'.

וכן בהשגה והבנה דבינה הרי לכאו' עיקרה ההתפשטות וההתרחבות ביותר, בריבוי הסברים בכל פרט, וכל פרט בריבוי מש[ל]ים ודוגמאות וכפלי ענינים ושפת יתר, ולפרש ולבאר ההפרש שבין כל דוגמא ומשל, במה מתחלקים זה מזה, מה בא זה להוסיף ע"ז, איזה חידוש דבר בהסבר ואשר על ידו הענין יותר מבואר ויותר קרוב לעצמו מאשר הי' מובן וקרוב בהדוגמא שקדמה לו, ואשר הכרח המשלים והדוגמאות בסדרן זה אחר זה דוקא בסדר כזה, שאז דוקא יוצא הענין מסודר ומוסבר בכי טוב, והכרחיות שכליים בריבוי הסבר שסדר הענינים כך הם דוקא באופן כזה, ואם יהי' באופן אחר יהי' הנושא מזה לא מה שהי' בכוונת זה הענין, והי' ענין אחר, ומסביר לעצמו הענין ההוא, ואשר בהשכלה זו הכוונה דוקא באופן הזה, שכל האריכות דאו"ר דהשגה מה שבא באורך גדול כזה בהשתלשלות המשלים והדוגמאות וברוחב הסברים בהתפשטות והסתעפות הרי היפך לגמרי לעומת ענין הנקודה דחכ', ואחרי כל זה כל אורך ורוחב ההשגה היא מהנקודה דוקא, מכחה ועצמה בהתפשטות הנהר ברוחב והתפשטות

14) ראה תניא פ"ג (ז, ב).

15) אמצעית: כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: אמצעית הדעת.

16) ראה עבודה זרה ה, ב.

17) ראה ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה בארוכה סה"מ תרנ"ט ס"ע עג ואילך. וש"נ.

הנהר בארכו ורחבו שהוא מהמעין דוקא שנובע טפין טפין בתמידיות, והוא המעין חיים של כל הנהר הבא בהתפשטות או"ר עצום ביותר עד שנותן כח בהנהר עצמו כי נהרא מכיפי' מיברך¹⁸ מריבוי המים שממלא על כל גדותיו בהתפשטות והתרחבות גדולה הנה מזה גופא הוא ברכת המים בריבוי עצמי וברתיחה ורעש דכמו"כ הוא באו"ר דבינה שהוא בא מהנקודה דחכ' שהוא ע"י ההתכללות הבינה מחכ' בחכם בבינה¹⁷ שריבוי הפרטי' הנמצא בהשגה והסבר דברים הוא מעצם הנקודה, ולכן הרי כל הענג דאו"ר הוא שנרגש כמו שהכל הוא נמצא בהנקודה בעומק וקיצור, ואור הנקודה נרגשת בכל פרט ופרט בריבוי ההסבר שבהם, שזהו מפני ההתכללות שבהם, דחו"ב מלבישים זה לזה וכמו"כ המדות מקבלים מהבינה ויש התכללות המדות בבינה כו'.

וכמו כן המדות כלולים זמ"ז¹⁹ כמו בחסד וגבורה דחסד כלול מגבורה וכן גבורה מהחסד וה"ה מתלבשים זב"ז והיינו מה שיש ססיבת החסד הוא הגבורה, וכמו חשך שבטו שונא בנו²⁰, שהוא חסד שאינו גורם לו שום צער, אבל הסיבה אינה זו המדה כלל, דמצד החסד ה' צריך להיות ההנהגה באופן אחר, דמה דלא עצבו אביו מימיו²¹, שהי' ב[התפשטות] החסד, וסיבתו גבו' שלא היתה אהבה אמיתית, וכן יש לפעמים מה שמשפיעים לאדם רוב טוב כו' להאבירו כו'²² ויש להיפך דסיבת הגבו' הוא החסד, וכמו ואהבו שחרו מוסר²⁰, דזה שהאב מייסר את בנו ומוכיחו שהוא יסורים גדולים לבן שכשאביו מייסרו, ובפרט הצער שמגיע לאביו מזה שמייסר את בנו, וסבתו הוא חסד ורחמים לפי שאוהב את בנו ביותר ה"ה מייסרו, והראי' שכן זולתו שאינו אוהבו כ"כ הרי אינו מייסרו, ואם אומר לו לפעמים שלא טוב הנהגתו ומוכיחו, וגם מראה לו סדר והנהגה בדרך הישרה, אבל אין זה מגיע לו (עס רירט עם ניט אָן אזיפיל) כמו בנו שנוגע לו במאד, שהוא מפני גודל האהבה והחסד, וכמו באוהבו הנאמן הרי הוא מייסרו ומגיד לו עניניו הלא טובים במדות והנהגה בלתי הראוי' שכבד לו במאד לאמר לו זה, אך מפני האהבה והחסד שמרחם עליו, ונוגע לו במאד לפי שהוא אוהבו האמיתי אינו מביט על צערו ומגיד לו ומוכיחו ולפעמים בקול רוגז כפי המגיע לו למען שיתקן דרכיו, ומסתר פניו ממנו, שהוא נגד אמיתית הרגש נפשו אשר תמיד הוא אליו בקירוב הדעת, ובאהבתו ישגה²³, הנה מ"מ כובש אהבתו ומראה לו פנים נזעמו' למען שייטב דרכיו בתיקון מדותיו, לפי שהוא אוהבו, אף שההסתר פנים והמוסר הם גבורה ודין, הנה סבתו חסד ואהבה.

(18) ברכות נה, ב.

(19) ראה לקו"ת פ' ראה כו, ג. סה"מ תרנ"ח ע' קנז ואילך. תרפ"ה ע' קח.

(20) משלי יג, כד.

(21) מלכים-א א, ו.

(22) ראה ואתחנן ז, י. וראה סה"מ תש"ב ע' 100.

(23) ע"פ משלי ה, יט.

וכן הוא בעבודה שבלב בתפלה²⁴ בהתבוננות שמביא במשפט כל עניניו, ענינו עצמו להתבונן בכל פרט, הן בשכל שכל ענינו הוא רק להשכיל על דבר, להבינו בהשקפה ראשונה, אבל אם ההבנה וההשגה אמיתית זה אינו נוגע כלל, ובפרט למצוא עומק הענין ולהרגישו, שאינו עומד על נפשו להתעכב על הענין, דעיקר ענין השגה פנימית הוא ההתעכבות²⁵, אפ האלטין זיך אין דער זאך, בטעם-ען זיך בההשגה להסתכל בה ולהתקשר אֶתָה עמה שיהי' איזה הרגשת המושכל (כנ"ל בענין הדעת) ובהתבוננות הרי הוא מתבונן באמיתת הענין כמו שהוא ניט גינארט. וכן במדותיו, איך שהמה כלל לא כדבעי הן עפ"י תורה בכלל, ועפ"י הנדרש עפ"י עבודה בפרט, ומביא במשפט מדוקדק כל מדה ומדה ביחוד, וכן הלבושי' דמחז"מ מתבונן ומעיין במחשבותיו דיבוריו ומעשיו, איך כי קרוב הוא לשקר יותר מלאמת, ואיך שכל ענינו בכלל הם בחיצוניות ומן השפה ולחוץ, עפעס עס רירט אים קיין זאך ניט אָן, באמת בפנימיות, רק בדרך אגב, ואשר כ"ז הוא רק בדיבור נאה דורש, אבל בהנוגע למעשה בפו"מ הנה לאחר כל ההתבוננות הנה מחשבותיו ודיבוריו הם רחוקים מן אשר החליט עפ"י ההתבוננות הקדומה מכבר, ומראה לעצמו במוחש בציר במוחו דענינים האלו במח' והדומה הרי אם הי' נוגע לו ענין אלקי באמת לא היו כן, וכמו שידוע כל אחד ענינו ומכאוביו הפנימיים, ומביא במשפט כל דבר ומדקדק על עצמו בשימת לב, ומצער את עצמו ביותר על זה, ותובע עלבון נפשו האלקי, וקורא לעצמו בשמות של בוז וקלון [כמו] משוקץ ומבאס את עצמו בעיני עצמו במצאו בעצמו שבמה שהוא מקושר, ער גיפינט אין זיך אז אין דיא זאכין, אין ואס ער איז מקושר, בהדברי' הלא טובים ה"ה כבהמה ממש וכבעל חי בלי דעת מער ניט אז כולו הארץ און תאוה, ומביט על עצמו כמו שמביט על בעל חי ופראי יער, שכל הצער הזה והיסורים העצומים, שבאמת בנפש המרגשת ובאדם שיש לו הרגש, הרי זה פועל נמיכות רוח ביותר ושפלות עצומה, שאין מוצא מקום לעצמו כלל, ואו ער גייט און ואו ער שטייט, בצירורו ומחשבתו בטענות הגדולות, וההכוחות שהוכיח א"ע בהתבוננות (ובאמת זהו עיקר הפעולה כידוע) והרי הם יסורים גדולים, וסיבתם תכלית הטוב והחסד, דלפי שאוהב א"ע ומרחם על עצמו, ולכן מביא במשפט כל עניניו, וכל אשר ידקדק יותר בעניניו ודרכיו ה"ז גופא הוראה והוכחה על אהבתו וחסדו עם עצמו. שזהו ההתלבשות דחו"ג זב"ז, שזה סיבה לזה, וכמו ירידת גשמים שנק' גבורות גשמים²⁶ דהגשם הוא ברכה, גשמי ברכה, ויורד טיפין דוקא וכל מה שמתחלק בטיפין יותר קטנים שהוא הגבורה וההתחלקות הוא יותר ברכה וחסד, וכידוע מענין היורה שהוא גשם דק והוא מרווה את הארץ ומוציא את כח הצומח יותר וממלא את הנצמח בטוב יותר, שכן

(24) ראה תענית ב, א.

(25) ראה הנסמו לקמן ע' לב ובהערה 157 שם.

הוא בעבודה שכל אשר מפרט יותר עניניו בהריבוי פרטים ומגביר את הדין ומשפט על עצמו ביותר, הנה פועל ישועות בנפשו יותר בהארץ²⁶ שלו שהוא חומריות המדות לא טובות שבו. והצמיחה היא בטוב יותר שמזדככים המדות שלו, וזהו שגבו' סיבתה חסד ורחמים דוקא מפני ההתכללות.

וכן הוא בכל הכחות כמו ראי' ושמיעה וכה"ג שכוללים זמ"ז וכמו בקלוקל באיזה אבר וכח פרטי מרגיש בכח אחר ולפעמים ע"י העדר כח א' מתגבר הכח האחר וכמו בהעדר כח הראי' מתגבר כח השמיע' וכן להיפך כו' כידוע²⁷. והתיקון הנה לפעמים הוא ג"כ ע"י אבר השני וכמו שמקוים דם ברגל סר כאב הראש²⁸, או שמתחזק כח ראתו או לשארי החולי ר"ל, הרי שהכחות מתכללים זה בזה ומלבישים זה לזה מה שהם לפעמים ועל הרוב סיבה זה לזה, וידוע²⁹ דהכוחות האלו כמו שהן בבחי' כחות כלליים בעצם הנפש ה"ה מובדלים זמ"ז, דכל כח הוא כח מובדל ויש לו שרש מיוחד, וטרוד למבלע ולהתכלל בשרשו, ומ"מ הנה בהתגלות והתפשטות שלהם ה"ה מתכללים ומתלבישים זב"ז כו' כנ"ל, אמנם זהו בהכחות כמו שהן מתצמצמים להיות בבחי' כחות פנימיים דאז הם בערך זל"ז ושייך בהם בחי' ההתכללות זע"ז ושמלבישים זא"ז כו', וגם מבואר במ"א³⁰ שזהו ע"י הכלים דוקא דכאשר מתלבישים בכלים (דאז הם בבחי' כחות פנימיים כו') נעשה בהם ההתכללות כו', והכח האחד משלים ומתקן את זולתו, וכמו בהקזת דם ברגל או באבר אחר, שמועיל לכאב הראש, הרי שאין ע"י המשכת החיות, כ"א באשר מתקן קלוקל האבר שיוכל לקבל אור וחיות הנפש, שמפני הקלוקל ח"ו אינו מאיר החיות וע"י ההקזה סר הקלוקל ומתתקן האבר שיוכל לקבל החיות, ולא שגוף ההקזה ממשיך החיות כמו שהוא נמשך ע"י ריח חזק שמשיב את הנפש שהוא מה שממשיך את הנפש להאור בהכלי' ואברי הגוף כאשר בתחלה קודם שהתעלף, והוא לפי שהחיות בכללו הוא חיות פרטי מה ששייך להכלי' והאברי' שהם כחות פנימיים וע"י הכלים נעשה פנימיים יותר שנעשה בהם ההתכללות.

אבל הכחות דתענוג ורצון אף שהם בגדר כחות, ומ"מ ה"ה מקיפיים שהרי אין להם כלים פרטיים בכלי הגוף, כמו שהוא בהכחות פנימיים שלבד זאת מה שמתחלק בג' מדרי' הכלליים דראש גוף ורגל, שהם מוחין ומדות וכח ההילוך והתנועה³¹, הרי בהמוחין גופא הנה כל מוח בפרט כמו מוח החכ' בינה והדעת

(26) ע"פ תהלים עד, יב (ושם: פועל ישועות בקרב הארץ).

(27) ראה סה"מ תרמ"ג ע' קמט. תרפ"ח ע' קמא.

(28) ראה תוי"ח חיי שרה קלח, א"ב. אוה"ת יתרו (ג) ע' תתנח.

(29) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רמ. תרנ"ח ע' צט.

(30) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רמג ואילך.

(31) ראה סה"מ תש"ב ס"ע 123.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

יא

בהתלת חללין (שנת"ל³²) הנה כל מוח הוא כלי מיוחדת בפ"ע בהמשכת האור לפ"ע דוקא³³. דמזיגה והרכבת הכלי הוא נוגע בהאור, דלבד זאת מה שהכלים גופי המוחין מתחלקים זה מזה דלכן זה כלי לחכ' וזה כלי לדעת, הנה ההגדלה בכל אור גופא שיהי' ההמשכה בהתיישובות ובהמשכה טובה ביותר זה גופא תלוי בהזדככות המוח ההוא, זהו בהמוחין שהם כחות פנימיים, אבל ברצון ותענוג שאין להם כלים פרטיים ולהיותו בחי' מקיפיים ה"ה נמשכים בכ"מ בשהו, וא"כ אינו מוכרח עדיין שיהי' בהם ההתכללות כמו שהם בהכחות פנימיים.

דכמו"כ הוא בענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא³⁴ שיש בהם ג"כ ההתכללות זמ"ז דלכן כל העוסק במצוה פטור מן המצוה³⁵ מפני שע"ז ממשיך גם ההמשכה שע"י המצוה האחרת כו'³⁶. דהנה נת"ל³⁷ שהמצות הם בחי' רצון, ולהיות שהרצון הנה הוא בא בדיוק ובכוונה מיוחד' דוקא שבאופן כך הוא חפץ ואם הוא באופן שעלה ברצונו הרי זה כמו רצונו, ולכן שייך בו ענין המדידה שהוא ההגבלה במספר תרי"ג ותרי"ך, אמנם להיות הרצון מדוייק ביותר דוקא, לזאת הנה כל אחד מהתרי"ג ותרי"ך נפרט בפרט מיוחד אשר בפרטו העצמי הנה ג"כ כמו הכלל מרובה בפרטים רבים עד אין מספר, שהם הרבוי דינים והלכות פסקות וטעמים ונימוקים שיש בכל מצוה ומצוה פרטית, וכידוע שבכל מצוה הנה בהפרד"ס שלה הוא ריבוי ב[יותר], ובדוגמת האור שבהשגה דבינה שנת"ל שבאה בריבוי הסברים בהפרטים וכל פרט הוא בריבוי משלים ודוגמאות הבאים בסדר נפלא זה אחר זה דוקא בקדימה ואיחור, שאז דוקא יוצא הענין מבואר ומדוייק בכל פרטיו, ובכולם מאיר אור הנקודה דחכ' ע"י ההתכללות דחו"ב בהבן בחכ' וחכם בבינה³⁸, שבאמת הנה אז דוקא אחרי ההשגה בהריבוי פרטים והסתעפותם זה מזה ושייכותם זה לזה הנה אז דוקא נרגש הענג בהנקודה דחכ' איך שהכל הי' כלול שם בהעלם הבלתי נרגש, והוא מה שכללם יחד באור נקודה העלמית כעין היולית לכל אשר יוכל להסביר, ומ"מ הנה ע"י הנקודה שמאיר בבינה אח"כ הנה יוצא הבכנ והעילוי היוצא מן ההסבר, וישנם ענינים מה ששוללם אח"כ, אז ניט אלץ ואס עס איז גיוען בעת ההשגה בלייבט אין דער קליטה ואס אחר שמאיר אור הנקודה, הרי שבהנקודה נוגע אריכת ההסבר, הנה כמו"כ בהרצון הכללי נוגע ברצונות פרטיים דכל מצוה ומצוה בפרט, ולכן הנה בהמצות כמו שהם רצונות פרטים שהם בכחי' אברים הממשיכים חיות, העוסק

32) בד"ה ויאמר משה שנה זו פ"א (סה"מ תר"פ ע' כ) ואילך.

33) ראה סה"מ תרפ"ה ע' קפ.

34) תקו"ז תיקון ל (עד, א).

35) סוכה כה, א.

36) ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' רנד ואילך. וש"נ. תרפ"ח ע' קמד.

במצוה פטור מן המצוה, שבדוגמת הכלים ואברים שהחיות פרטי שבהם שלפעמים אם חסר בכח אחד מתחזק כח השני וכמו בראי' ושמיעה הנ"ל או שע"י התיקון באבר האחד מתקן השני.

אבל בהרצון הכללי דמצות שהם במספר תרי"ג ותר"ך שם הרי נוגע הרצונות פרטיים שיהיו דוקא נמשכים ע"י כל אחד בכלי פרטי' שלו דוקא, שְלֵמָה הוא כן, הוא מפני הרצון, אבל כך הוא רצונו שיהי' כן. והראי' לזה ממ"ש בזהר³⁷ שאמר הינוקא לר"י ולר"י³⁸ חמינא³⁹ בריחא דלבושייכו דלא קריתון ק"ש, ומפני מה לא קראו ק"ש לפי שעסקו בהכנסת כלה, וע"פ תו' העסק במצוה פטור מן המצוה, וכדוגמא הנ"ל שמתכללי', ומ"מ הכיר זאת בריחא דלבושייכו שהוא הרצון הכללי שבמצות כפי שהוא רצה"ע ששם חסר הענין, וכדוגמת הנפש שאחר שמאיר בגוף (שאינו מוגדר בו ברצון, כ"א בהכרח, ובע"כ אתה חיו", אבל לאחור שמאיר בגוף) היופי וטיב ההמשכה הוא שכל כח מאיר בכלי פרטית שלו דוקא, ולא שכח אחד אינו מאיר ומתעלם, [ומ]שתלם ע"י התחזקות כח זולתו. וכמו"כ הוא בענין המצות, שמצות פרטיית שהם רצונות הפרטיים שהן בבחי' רמ"ח אברין שמתלבש הרצה"ע בבחי' אברין וכלים דז"א כו' הנה עפ"י התורה שהיא בציוור אדם דאצי"ו⁴¹ (ותיקון בכלל, והוא ענין אחד⁴²) דזאת התורה אדם⁴³ שהתורה באה בציוור אדם, הנה עפ"י תו' העוסק במצוה פטור מן המצוה, אבל בריחא דלבושייכו שהוא בחי' רצה"ע שהוא מצד המקיף שבמצות גילוי עצם הרצון שזה גופא הביא שיהיו רצונות הפרטים כו' הנה שם נוגע, שמזה הרי נראה שכמו שהוא בכחות פרטיים שמתכללים זה בזה, אינו מוכרח עדיין הדבר שגם המקיפים יהיו בהתכללות.

והנה התענוג ורצון הם כחות מקיפים, אף שהם בחי' כחות שבאים בהמשכה והתגלות, ומ"מ ה"ה מקיפים שאין להם כלים פרטים אף כללים כמו שמשכן המוחין במוח, ומשכן המדות בלב, שהם כלים כלליים למוחין ומדות, אבל תענוג ורצון אין להם כלים כללים, ואדרבא הם נמצאים בכל האברים בשוה, בכ"מ ישנם ובכ"מ אינם כלל, ואם כן איך אפשר שבהתפשטות שלהם ילבישו זה לזה, וזה דוקא בהתפשטות מן העצם, ובעצם הכחות לא יהי' אף מקור להתכללות שיהי' אח"כ בהתפשטות, הנה מאין בא הכח בהתפשטות

(37) ח"ג קפו, א.

(38) = לר' יצחק ור' יהודה.

(39) כ"ה בכ"מ בדא"ח. אך בדפוסים שלפנינו אין תיבת חמינא.

(40) אבות פ"ד מכ"ב.

(41) ראה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ה ע' א'תשז. וש"נ.

(42) ראה מאמרי אדה"ז על ענינים ע' תכט.

(43) חוקת יט, יד.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

יג

להלביש זה את זה שאם לא יהי' איזה מקור על זה בעצם בכחות כמו שהן בעצמן בעמם מהותו, ומה שייך ענין ההתכללות וההתלבשות בהתפשטות אם אין ההתכללות והתאחדות בעצם בכחות הפשוטים, דסוף כל סוף ההתפשטות הוא מעצם זה ולא מאחר, ואיך אפשר שלא יהי' ע"ז מקור בהעצם.

ט"ו) והנה בכללות הענין דתענוג ורצון אינו מובן מאחר שהם עצם אחד, איך שייך בעצם אחד ב' ענינים כמו תענוג ורצון שהם כל אחד במדרי' עצם לעצמו, עד שנאמר שההתלבשות מה שמלבישים זה לזה הנה ההתפשטות וההתלבשות תלוי בזה מה שהוא בעצם יותר ומה שהוא בהתפשטות יותר מאחר שהתעצם אחד איך שייך ב' מדרי' שכל אחד מהם במדרי' עצם. ואיך יפול בעצם אחד ב' ענינים שהם כמו ב' עצמיים, דבשני כחות שייך לומר שזה עצם ומתפשט וזה עצם ומתפשט ולפעמים מלבישים זה את זה דהתפשטותו של זה מלביש לעצמו של זה, וכן בהשני, אבל ב' הענינים ששניהם עצמיים בעצם מהותם וכולים בעצם אחד, איך יהיו ב' עצמיים בעצם א'. ומה הסיבה לזה דלפעמים יהי' זה בעצם יותר וזה בהתפשטות ולפעמים בהיפך.

והנה⁴⁴ כל מה שנת"ל בתענוג ורצון דלפעמים תענוג פנימיות ורצון חיצונית ולפעמים רצון פנימיות ותענוג⁴⁵ הנה זהו באופן התגלותם והתפשטותם, אמנם הנה אנו מוצאים הבדל עצמי בעצם מהות הכחות דתענוג ורצון, דאנו רואין שיש יתרון כח ומעלה לרצון על התענוג. להיות שאנו רואין שיש כח גדול לרצון מן העונג עד שיכול להפוך מעונג לצער ומצער לעונג, דהנה התענוג אין לו שליטה על הרצון לשנותו מלא רוצה אל רוצה או מרוצה אל לא רוצה, אבל הרצון יש לו היתרון כח לשנות הענג לצער ומצער לענג, ויש לו היכולת אף להפכם מענג לצער במדה ההפכות ממש, שלבד זאת שישנה מענג לצער, יגרום שיתענג בהצער שנהפך לענג, וכן להצטער על שלא התענג עד כה מהצער שנהפך מהענג. והיתרון כח להרצון מה שהוא בא בשליטה וממשלה⁴⁶, מה ש[אין] היתרון זה בהענג כלל, ואף אין ביכולתו לשנותו מלא רוצה אל רוצה או מרוצה אל לא רוצה, דמה שהאדם אינו רוצה אין בכח התענוג לשנותו שיהי' לו רצון בזה, וכמו מי שהוא חכם גדול ויש לו תענוג גדול בשכל, שכל מעיינו בה, ובאהבתה ישגה ויתענג תמיד, עד שאין לו בעולמו כ"א ענג המושכלות, ובמילא הרי נעשה האהבה וההמשכה אל המושכלות כמו טבע ממש, דמאחר שמתענג בזה וכל עסק נפשו בזה, הנה מטבע הענג להתקשר בעצמו, אין זיך אראין נעמען ולהתענג, ונכנס הענין בנקודת ופנימיות מהותו העצמי, אז ואס איז ער, עצם מהותו. תענוג פון מושכלות, ובכ"מ שמרגיש איזה מושכל הרי הוא נמשך

44) בהבא לקמן ראה המשך תער"ב ח"א ע' תז ואילך.

45) ותענוג: כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: ותענוג חיצונית.

46) ראה סה"מ מלוקט ח"ו ס"ע סח.

לזה, ער הערט מושכל בכללית אנדערש, עם פאר נעמט דער מושכל באופן אחר, און ער נעמט אין מושכל דיא נקודה פנימיות, און מן הנקודה הרי הוא מרגיש הפרטיים, ער נעמט דעם עצם וממילא הפרטים נמצאים אצלו בדרך ממילא, ועוד יתרון לו בזה, שתומ"י⁴⁷ שלוקח את הנקודה, והוא מתענג במושכלות בטבע, הנה הוא מתקשר בעצם המושכל, היינו בנקודת המושכל (וכנ"ל בענין הדעת בכלל, ובע' התענוג שהוא פנימי' והרצון חיצוניות ונת"ל בע' אה"ר שבאה ע"י הרגש התענוג, שהוא ע"י התקשרות דדעת) הוא לוקח בכל דבר האמיתית של הנקודה, ולהיותו מתענג במושכלות, לו עוד יתרון על הדעת שלוקח אור הנעלם של הנקודה, מה שלמעלה מפנימיות השייך להאור דהשגה זו שנת"ל. ולוקח כללית ענין הנקודה איך שכוללת עוד השכלות (וכמו התערבות השכלות אחרות שנת"ל, אך כל ענין ברור לו ביחוד, ובבירור). שמוכן מאד איך כי יקר לו כל דבר מושכל, והוא בטבעו נמשך אחריו בהרגש עצמי, והנה אחר כ"ז במה הוא רוצה דוקא במושכלות שהן מצד הקדושה וכמו בחכמת התורה או השגה בהתבוננות דתפלה, אבל במה שהוא היפך מאלקות או במה שיכול להביא ח"ו לידי איזה הפסד וקלקול בצד הקדושה אינו חפץ כלל, הנה גם כשיודע היטב שיש בהם חכמות ושכליים עמוקים מאד, און ער איז דאך אַ שכלי בעצם מהותו, מה שהשכל הוא חפשי, עצם שכל מאנט [. . .] וייס צוא גיין צוא אַ מושכל חפשי ניט מיט קין הגבלות נאר באופן כך מתחלה, דזה אינו שייך בשכל שיהי' מצוייר ומוגבל מתחלה שהמושכל יהי' כן, כ"א הוא מתקרב ומוסר עצמו להמושכל בלי שום הגבלה וציור מתחלה.

והגם שכללות ענין השכל, מה שאינו שכל אלקי כמו שכל התו' ושכל העבודה, אינו עצם מהות ענין ההשכלה שהם בלי שכל כלל לעומת השכל האלקי, שהוא במדרי' אין מה שאינו מושג, פי' שבכל השגה נרגש הבלתי מושג, ולכן כל השגה עושאת בהמשיג צמאון להשיג יותר, ואיילע ואס ער איז יע משיג, איז אין דער השגה גופא דער הערט זעך דער הפלאת הענין, ואס ער האט נאך כלל ניט משיג גיוען, ואיילע דאס איז דאך אַ עצמי, פי' אַ אלקי, השגה אלקית מאכט דאס מערער אַ ציא און אַ צמאון מכמו שפועל קורת רוח והנחת הדעת און אַ צופרידין קאיט, משא"כ בשכל שאינו אלקי, ואס נאר אראפ פון געטליכקאייט, מכמו תורה ושכל ההתבוננות הוא במדרי' יש, ולכן פועל יותר הקורת רוח והנחת הדעת, אַ צופרידין קאיט מההשגה, שזה הוראה על עצם מהות ההבדל הנפלא שבין מהות השכליים, שהם נבדלים בעצם מהותם, וכמו שנבדל השכל בכללותו בעצם מהותו, ממהות הבלי שכל, שהוא הבדל עצמי, והפכי בעצם מהותו, דהרי אפילו המדות שהם בטבע תולדותם נמשכים מן השכל, ומ"מ ה"ה בעצם מהותם

ענין אחר מענין השכל, דהמדות הם להזולת⁴⁸ וברעש והמולה, שמוכרח לו זולת וגלות מדותיו להשפיע או לקבל, דבזה הוא קיום מהות המדה, ובלא זה יכול להיות ביטול המדה לגמרי (ומה שלא יהי' ביטול המדה לגמרי להיות ששייך ענין זה בעצמו, וכמו בההתכללות דחו"ג שנת"ל בעבודה הרי שאפשר להיות המדה בלא גוף של זולת, אבל בעצם ענין המדה הוא שצריך זולת, ואס ניט ער, ואם הוא בעצמו, הנה מדבר ומגלה לעצמו, בדוגמא שהוא בעצמו כמו זולת לגבי מהות עצמו). משא"כ במוחין שהם השכל שהוא רק לעצמו ולא להזולת והזולת הוא מבלבל.

וזהו שרוב החכמים בחרו להם הבדידות להיות הזולת מבלבל וכללית ענינם הם מובדלים בעצם מהותם, כנראה במוחש, והם במנוחה ובשקיטה דוקא, שנראה במוחש שהחכמים ובעלי שכל הרי הם נבדלים בעצם גופם משארי בני אדם (שהם עפ"י רק בעלי מדות, וזהו תכלית העילוי, פי' מהותם העצמי) שניכרי' בהילוכם ודיבורם⁴⁹, שמרוב השקידה ומושכלות והמסירה ונתינה אל המושכלות פועל שינוי בהגוף, דבעת שמשכיל על דבר הנה במוחו הגשמי, ה"ה דבוק ומרגיש את המושכל שהוא אור רוחני, מה שרוחניות המושכל מורגש ונמצא בכלי מוחו ממש, כאשר ישכון האור בתוך הכלי, הנה בה בשעה כל הכחות והחושים מלבד השכל הם בשקיטה ומנוחה, כאלו אינם כלל במציאות, דהלב אינו חומד והעין אינו רואה והאזן אינו שומע וידיו כאלו אסורות וכנל כן מסור ונתון אל הרגש המושכל ההוא, מה שבכל האברים והכחות הרי נרגש הענג מזה, כמובן רק חיצוניות הענין שהוא חיצוניות התענוג בלבד איך כי אור רוחני בא ומתלבש במוח גשמי, ומוח גשמי מרגיש מקיף וקולט ענין רוחני פנימי ועצמי (מה שאח"כ כמו שצריך לבוא בהשגה צריך ריבוי הסבר וכנ"ל) וזך וברור לו הענין לתכליתו, שזהו נפלא מאד, והארת הענג הזה מתפשט בכל האברים והכחות, וזהו ענין העדן שיש בחכמה, וכמו חכמת אדם תאיר פניו⁵⁰, שבהארת פנים הוא היופי, שע"י החכמה נעשה יופי הפנים בדוגמת יופי הפנים שנעשה מאו"ש⁵¹ גשמיים במאכלים הטובים שנהפך לדם ובשר במזיגה והרכבה טובה שמזה נעשה יופי הפנים, הנה כן ויותר מכן הוא שנעשה ע"י החכ', שזהו מהארת הענג שמאיר בהכחות והאברים מהענג הנפלא איך שמוח גשמי קולט אור רוחני מושכל זך פנימי ועצמי, ואשר אור נפלא מתדבק ומאיר במוח גשמי⁵², הנה בשוקדי החכמה מרוב רגילות

(48) ראה סה"מ תרצ"ד ע' קס. ה'ש"ת ע' 82. סה"מ מלוקט ח"ה ע' ר.

(49) ראה רמב"ם הל' דעות פ"ה ה"א.

(50) קהלת ח, א.

(51) = מאכילה ושתי'.

(52) ראה גם תניא פ"ה (ט, א).

האברים להיות במנוחה ושקיטה, הנה משתנים בעצם מהותם שהם תמיד במנוחה ושקיטה, ומתונים בכל עניניהם, ודבריהם בנחת, מה שאין כל זה בבעלי המדות שמתפעלים בכל עניניהם לכו חומד ועיניו רואות⁵³, ולא ינוח הולך לכאן והולך לכאן, ומביט בכל עבר ופינה, שהם נבדלים בעצם מהותם ולכן ה"ה נבדלים גם בגופם ועיניהם.

וכ"ש ההבדל שבין השכל ובלי שכל שהוא הבדל הפכי מה שהחכמים נזהרים בדבריהם⁵⁴, שכל דיבור הוא שכלי בעצם מהותו, אז ואס פאר א התגלות שלא יהי', אם הוא התגלות החכם היא חכמה בעצם מהותה, ולכן שיחת חולין של תלמידי חכמים, שהם תלמידי ומקבלי החכמה, צריכים לימוד⁵⁵ שיש בהם חכמה עמוקה ביותר ומפני ההתקשרות שלהם תמיד אל מה שלמעלה, להיות השכל בכלל עושה הצמאון להשיג יותר הנה התגלותם במיעוט וצמצום בדיבור במלות קצרות ובעומק, ובלי שכל הנה לא יחפוז כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו⁵⁶, שהוא התגלות בלי שום ענין פנימי כלל, הנה כן הוא בשכל לגבי בלי שכל, כן ויותר מכן באין ערוך הוא ב[שכל] אלקי לגבי שכל ואס ניט נאר אלקות איז, שלבד פנימיות ועומק העיניים שהשכל אלקי הוא ההשגה בעיניים עצמיים שהמושגים נבדלים בעצם מהותם, וההשכלה בהשכלים ואס ניט נאר אלקות הם השגות בעיניים שיש להם קץ וגבול בעצם מהותם, הנה לבד זה השכל אלקי עושה צמאון, והשכל האנושי (בהמדרי' היותר רוחנית שבו) עושה קורת רוח ומרווה צמאון, שזהו מתגלה בשני תנועות שהם נבדלים ומרוחקים בעצם מהותם, דהשכל והעיון במושכלות עצמיים, שהם שכל אלקי בתורה ועבודה עושה ביטול והעדר תפיסת מקום בעיני עצמו, ורואה תמיד שפלות עצמו, ויא א אמיתית השגה ואס איז איזי ריין און איזי קלאר אינו שייך לה לקולטה כמו שהיא בעצם זכותה וטהרה העצמי דאלו ידעתיו הויתיו⁵⁷, שאינו מתעצם עמו, ויוקר וחביבות הפלאות המושכל מעורר אצלו מדה הפכית שפלות ובזיון עצמו בעיני עצמו. מה שירד לחיי עצמו לאחר שעניני שכלו ראו מושכל נפלא כזה, און מ"מ איז נאך פראן מניעות ועיכובים מלהתעצם ולהתקשר בעצם המושכל ההוא, שבזה הנה תוך תוכיות לכו שפלה ובזוי' בעיני עצמו. והשכל שאינו אלקי, מתגלה בתנועה הפכית מה שמתרווה בההשכלה ונעשה יקר וחביב בעיני עצמו שיגע עצמו לחקור במושכלות והעלה בידו השכלה נפלאה כזו, שנעשה יש ומהות בעיני עצמו, מה שזה גופא הוא בהסכם

53) ראה פרש"י שלח טו, לט (ושם: העין רואה והלב חומד).

54) אבות פ"א מ"א.

55) ראה סוכה כא, ב.

56) משלי יח, ב.

57) עיקרים מ"ב סוף פ"ל. מדרש שמואל פ"ו מ"ז. מו"נ ח"א פנ"ח.

דשכל אנושי, דבשביל קנאת סופרים שתרבה החכמה⁵⁸, הנה השכל האנושי מסכים על זה, יהי' איך שיהי' אם ראוי הדבר אם לאו, אבל כן הוא, שזהו הוכחה על עצם מהותם במקורם העצמי.

ועוד יותר נראה בהתפשטות התנועות שהם בהנוגע בלידת המדות מן השכל, שע"י שכל אלקי ובא בתנועה דשפלות (ואף גם השקיטה דהלב וכחות דראי' ושמיעה הם באופן אחר, ובפרט בהשכל אלקי דהתבוננות כו' שאז ה"ה ג"כ מתהפכים כו') פועל הזדככות המדות, ובשכל שאינו אלקי הנה על הרוב אינו נוגע אל המדות, ולפעמים הם עוד בחוזק יותר (שזה תלוי בענין אחר כו') שזה הוכחה אייף ניט דער אמת קאייט פון דער מושכל, יעדער מושכל האט אַ בכ"ס⁵⁹, כללי או פרטי, וכמו שהמושכל בהכרח שיפעול הזדככות בהמדות (דזהו כללית הענין דמהתעבות האור נעשה הכלי⁶⁰, שהביאור בזה אַ דער אור נפלא שבא עתה בהשגה בהפלאה, הנה הוא עצמו נעשה אח"כ כלי לקבל שכל עוד נפלא יותר, שזהו הרחבת הכלים, ואס וערין מעצם האור) שהוא חקיקה פנימיות הנה הוא מוכרח שיעשה הזדככות בהמדות שבטבע תולדותם באים מהשכל לכל הפחות בחקיקה חיצונית, אבל הוא חיצונית מפנימיות כזו, שהם מתאימים, ופנימיות מוז ארויים טראגין חיצונית, שהחיצונית הוראה על הפנימיות, שבהם הרי נראה ההבדל העצום שבין השכל האלקי שבתו' ועבודה, לגבי השכל ואס ניט דוקא אלקות שהם אינם בערך, אבל מ"מ חכמים המה להרע"י⁶¹ שהם חכמים שיש בזה חכמה עמוקה (ובלק"ת אם בחוקתי הבי'⁶² שהוא נפש השכלית, ובד"ה אכלה ער מואב⁶³, ריבוי ההתחכמות והתחבולות במו"מ כו') והוא מתענג במושכלות, ושכלי בעצם מהותו, ומ"מ הנה לא יועיל התענוג (דער גישמאק) שיש במושכלות לרצות בשכליים אלו ואינו משתנה רצונו כלל וכלל מצד העונג הגדול שיש לו במושכלות דמ"מ אינו רוצה כלל וכלל במושכלות אלו כו', הרי שאין הכח והיכולת בענג לשנות מלא רוצה אל רוצה, דמה שהאדם אינו רוצה אין בכח התענוג לשנותו שיהי לו רצון בזה.

ט"ז) **וכמו** כן אין ביכולת הענג לשנות מרוצה ללא רוצה והיינו דמה שהוא רוצה בעצם לא ישונה לעולם וכמו⁶⁴ הרצון העצמי שיש בכאו"א

58) בבא בתרא כב, רע"א.

59) ראה ד"ה ומשה הי' רועה תרצ"ד (נדפס בקונטרס מאמרים תרצ"ד (קה"ת, תשפ"ב) ע' כח). סה"מ תרח"צ ע' קסד. וש"נ.

60) ראה ע"ח שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א. וראה מאמרי אדה"ז על התורה ח"ב ע' תשנג ובהנסמן לשם.

61) ירמ' ד, כב.

62) מז, ג.

63) חוקת טו, ג.

64) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' שפד (הועתק ב"היום יום" כ"ה תמוז). סה"מ

מישראל לא ישונה כלל גם אם נשקע ח"ו בריבוי תענוגים גשמיים וממילא נתרחק מאד מאלקות דבכלל ההמשכה צוא ועלט איז אַ סתירה ומניעה לעבודה וכדאי' בחו"ה⁶⁵ כשם שלא ישכון בכלי אחד אש ומים כן לא תשכון בלב המאמין אהבת ה' ואהבת עולם הזה, דשניהם יחד אי אפשר להיות, עצם ועלט וענינו איז ניט איידעל און דאס איז אַ מניעה צוא ואס איידעלער און העכער פון ועלט, מיא דארף דאך ניט האבין נידעריקער ויא שכל אנושי (שזהו המדרי' היותר נמוכה ברוחני, ואס קאן שיים זאיין נידעריקער אין איידלקאייט ויא שכל אנושי,⁶⁶ ואס שכל לעצם מהותו איז אייך ניט איידיל דלאחר שהשכל הוא חפשי הרי סופו הגבלה, דזה שמשיג הרי הוגבל אצלו, דזה הוא יודע, ואם יודע הנה באמת אינו יודע, שעיקר אמיתת הענין הוא בהבלתי מושג ורק שהשכל צריך לעשות הצמאון לחפזן להמשך ולהכלל בהאור כי טוב הבלתי מושג אצלו, שכל מה שמשיג יותר הרי הוא יודע יותר ההפלאה (שכן הוא בשכל אלקי, כנ"ל) אבל שכל בעצם מהותו הוא הגבלה ומכ"ש שכל אנושי שהוא ההגבלה שבקירוב וציור הדבר ממש, שהוא המדרי' היותר פחותה שבהשגה, קאן דאך שיים ניט זאיין נידעריקער ויא שכל אנושי) הננו רואין שגם בו ועליו פועל ג"כ עניני העולם דלאחר האכילה כבד לו לעסוק במושכלות דשכל אנושי שבכל אופן אינו בדומה כלל לכמו שהוא קודם האכילה, טרם הכניסו א"ע בעניני העולם, ומ"מ כאשר [אן] כל מאכל שהוא כפי רצונו ית' (בגזירת המצות, מאכל כשר וכו') ומברך עליו תחלה וסוף שענין הברכה הוא העלאת הדבר למה שלמעלה ממנו ולהמשיך עליו מהמדרי' הנעלית יותר, וכמו⁶⁷ שאמר אאע"ה ברכו למי שאכלתם משלו שהוא ההזכרה כללית בכללית ענין הבריאה שיש אדון לבירה זו, כסבורים אתם משלי אכלתם, שאין ביכולת האדם לברוא ולעשות שום דבר, משל מי שאמר והי' העולם אכלתם, מה שבאמירה אחת נבראו כל העולמות⁶⁸, ובדרך בריאה יש מאין, והן הן נפלאותיו שאף שבאמירה אחת נבראו כל העולמות, הנה הן הן גבורותיו שכל דבר על מילואו נברא⁶⁹, בחיות פרטי וטעם פרטי, ולזאת ברכו למי שאכלתם משלו, שהעולם ומלואו שלו הוא, שמאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים⁷⁰ בפרטי פרטי

תש"י ע' 115.

(65) = חיבת הלבבות. שער ח פ"ג אופן כה. וראה פתח שער לשער אהבת ה'.

(66) בכתי"ק חסר סוף החצו"ג, ואוצ"ל בסיום המוסגר אחרי תיבת „שכל אנושי“.

(67) סוטה י, ב.

(68) ראה לקו"ת בהר מא, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפה. ח"ב ע' תלב. סה"מ תרצ"ז

ס"ע 202 ואילך. ע' 217. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"ג ע' קסד. וש"נ.

(69) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(70) רמב"ם הל' יסודי התורה בתחלתו.

עניניהם, מה שהאדם בחיר הנבראים⁷¹ ביכולתו להבין זאת ולהשיג תכלית הבריאה באופן כזה דוקא.

דהנה בכל דבר הרי יש בו תכלית, תכלית כל דבר הוא להכליל במה שלמעלה ממנו⁷², ולזאת צריך להיות השתדלותו כפי יכולתו שיגיע ויעלה להתכלית ההוא, והוא הכוסף והתשוקה שישנו בעולם בכל נברא להיות כפי שעלה ברצונו ית' שיהי' הנברא ההוא, ואז ממילא יגיע להתכלית, תכלית הדומם להתעלות בהצומח, פי' להיות התעלת הצמיחה דזהו תשוקת הארץ למטר, ותכלית הצומח להתעלות בהחי, והחי בהמדבר, והמדבר שהוא האדם יש לו ג"כ תכלית ותכליתו הוא להתעלות במה שלמעלה ממנו, והוא ע"י ההשתדלות שלו שיהי' כפי שהוא רצונו ית' בו, ואז יגיע להתכלית האמיתי שהי' להמכוון ית' בכוונת בריאתו, והוא להיות מעלתו בשכל, הרי שכל עניניו צריכים להיות בהנהגה כזו דוקא בהנהגה שכלית, וכל הכחות שלו יהיו בכזה שתענוגיו יהיו תענוגים רוחניים משכל, וגם מדותיו לא יהיו בעניני העולם כ"א לטוב ולהיטיב, ואשר ישנם המדות דגבו' ונצח יהיו רק סיבתן החסד והחכ, כמו שהוא בעבודה שעפ"י התורה. וכמו"כ בכל הענינים, ובפרט בלמוד התורה שע"י ה"ה מתקשר עם אוא"ס ב"ה דאורייתא וקוב"ה כולא חד⁷³, ומקיף את המושכל, ושכלו היינו מוחו החומרי מלא מאור הגנוז הזה, כמ"ש בס"ש"ב ח"א פ"ה⁷⁴, שזהו עשי' גדולה ביותר, והוא תכליתו.

אבל אם האדם מוסר א"ע לעניני העולם, ובפרט בנפש המתאוה שהוא נמצא ח"ו ברשותו להתאוות, שהוא כח פחות וגרוע להתאוות עניני העולם בדוקא ומכריח את האדם על זה, וכדאי' בס' כד הקמח⁷⁵ (לרבינו בחיי ז"ל) הנה הנפש המתאוה תכריח את האדם בטבע התולדות לבעוט על אהבת השם יתעלה. וכאשר האדם ח"ו מוסר א"ע בכח המתאוה, הרי הוא אובד תכליתו, זאיין תכלית וערט שיים גיוס ח"ו פאר לָאֵרִיז, וה"ה מאבד תכלית כללית הדצ"ח, דכמו שכאשר הוא בתכליתו אז גם את העולם נתן בלבו⁷⁶, בלבו של אדם שע"י האדם נעשה העלי' בכללית הדצ"ח ובכללית העולמות, שהוא הוא בחיר הנבראי' ועיני

71 ראה לקמן ע' כו והנסמן שם.

72 ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א ע' רפז. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. „מובא בכ"מ מס' העיקרים. ראה שם מ"ג פ"א. – הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בקונטרס ומעין שם.

73 ראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. ח"ג עג, א. תקו"ז ת"ו בתחילתו. תניא פ"ד (ח, סע"א ואילך).

74 ט, א.

75 מערכת אהבה.

76 קהלת ג, יא.

הוא עליית כל העולמות (וכידוע בע' אמירת האח"ד שלו דוקא⁷⁷). וכמו"כ הוא ח"ו להיפך שפועל ירידה בכל ה[עולמות ובכל הדצ"ח, והוא בעצמו יורד ממדריגתו שנמשל כבהמות נדמו⁷⁸ שמשתווה להדצ"ח דמאחר שנמשך אחרי עניני העולם, ומתאוה להתענג מתענוגים האלו, הרי בכל מקום שרצונו של אדם שם הוא⁷⁹, ומאחר שרצונו בענינים האלו, ה"ה כמוהם ממש, ובאמת הוא עוד גרוע מהם שהרי הוא מקבל תענוג מהם, ונשלם מהותו ע"י הדצ"ח המשפיעים לו ענג, דמהותו של אדם הוא הענג, ומאחר שנשלם על ידם הרי הוא למטה מהם במדריגתו⁸⁰, דהבע"ח אין להם דעת להבין, והאדם יש לו דעת להבין ולידע, אלא שבזדון לבו הוא מסייע לבבו ומסיח דעתו מכל אלו הענינים וגם בזה הוא גרוע מהבע"ח שהם שומרים תפקידם, והאדם שנברא בצלם האלקי⁸¹ ובדעת ואינו שומר תפקידו, ונמשך אחרי כל עניני התאוה וההמדה, ונשקע בהם עד שנעשה חומרי עב וגס וכל ענין הרי הוא מרגיש רק העביות והגסות שבו, ונעשה פחות ושלפ בעצם מהותו עד אשר עוד יתגאה בכל אשר לו, דמלבד זה שכה נקטן מהותו עד אשר שלימותו פ' תענוגו הוא מענינים האלו, הנה עוד מתגאה בזה ודעתו זחה עליו, והולך בקומה זקופה, וכמו האדם שכשהולך בקומה זקופה הרי ראשו למעלה שמראה שיש לו מוחין ושכל, וכן הוא זה הגרוע שהולך בקומה זקופה לאמר ידי ושכלי עשה לי כל החיל הזה⁸², ובונה בנינים בעתיד איך יהיו עניניו וסדרי עסקיו, אף שלפי האמת יודע הוא שכל העתיד הזה הבל הוא, דתצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתנותיו⁸³, אך לשעה הוא נתעה בדמיונו וחושב מחשבות אשר בזה דוחק רגלי השכינה⁸⁴, שאין לו דעת להבין ולידע כי יד הוי' עשתה כל זאת⁸⁵, לפי שמתעבה בעצם מהותו ע"י כל הענינים והחומריים שמתרחק מאד מהאלקות, ער וערט דער ואייטערט פון געטליכקאייט.

ומ"מ הנה עצם רצונו העצמי לא נשתנה כלל, ולפעמים מתגלה לעת מן העתים וכמו שאנו רואים שבעת פתיחת הנפש בזמן השמחה הנה גם קל [שבק]לים מתעורר הרצון העצמי ובעת השמחה ה"ה מתקרב אל יראי אלקים ומדבר בטוב היראה והקירוב לאלקות בקיום התו"מ ואיך שגם הוא חפץ בזה כו', ויש כמה

77 ראה לקמן ד"ה קרוב הוי' שנה זו פכ"ב (נדפס בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשפ"ד) ע' יז).

78 לשון הכתוב – תהלים מט, יג.

79 ראה כתר שם טוב (קה"ת, תשפ"א) הוספות ס' לח (א, פ) והנסמן שם. סה"מ תרח"צ

ע' רז. וש"נ.

80 ראה תניא פכ"ד (ל, ב). קונטרס ומעין מ"א פ"ד.

81 ראה אבות פ"ג מ"ד.

82 ע"פ עקב ח, יז.

83 תהלים קמו, ד.

84 ברכות מג, סע"ב.

85 איוב יב, ט.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

כא

שעושים תשובה והוא בהסכם לשעה, וגם נשאר רשימה לטוב באיזה מהענינים שלו, שמשנתה בהנהגתו, ער איז עפעס ניט אזיפיל חומרי, מכמו שהי' תחלה, ואין זה שקר, וארעם ואס אלקות איז וייס ער זייער גוט, כמו כל ישראל, דאס איז דאך זאיין טאטע אייך, מצד בנים אתם להוי' אלקיכם⁸⁶, איז ער דאך אייך א בן לאביו שבשמים, ומצד רצון העצמי הרי גם הוא חפץ בהקירוב לאלקות ובכל מה שהוא מצד הקדושה, אלא שהרצון נתעלם מאד.

זי) **והנה** ההתעלמות דרצון העצמי יש לו סדר והשתלשלות וכמארז⁸⁷ (שבת 88) כך הוא אומנתו של היצה"ר היום אומר לו כך ומחר אומר לו כך עד שאומר לו לך ועבוד ע"ז שהיצה"ר שהוא הנה"ב מתחיל בסדר מקל אל החמור, להיות הלעו"ז דקדושה, וכמו שבקדושה שבהתבוננות והעבוד' הנה בכדי שיבוא לידי ההתקשרות בהענין שע"י הדעת (שנת"ל) שמתקשר בהנקודה ומעורר ומביא הנקודה דחכ' לידי התגלות הנה בכדי להגיע לההתקשרות הזאת הרי תחלה צריך להבין הענין בהשגה כמו שהוא, פריער דער התחלת העבודה איז דאך דער פארשטאנד, דער כללית דיקער צוא טרעט אל ההשגה, ואח"כ בא לידי עומק ההתקשרות, הנה כמו"כ הוא (להבדיל) בהלעו"ז שהוא הנה"ב המנגד אל הקדושה מתחיל בסדר שהתחלתו הוא היום אומר לו כך, שנעשה אומר, שהאמירה שלו אף שהוא בהסכם, מה שמסכים על הטוב שצריכים ללמוד וצריכים להתפלל, ורק התחדש דבר קטן מה שהוא ג"כ נעשה אומר, ער זאגט אייך, שצריכים ענינים, ולכאו' הוי מעלה, ולאמיתת הענין הוא תכלית ותחלת הרע, שבאמירה זו מדגיש מהותו, והתחלת היציאה של הנה"ב בהעיר קטנה⁸⁸, עם הנחות שלו שכך הוא טוב, וגם הוא מסכים על זה, שבזה גורם קירוב הדעת כללי אליו מצד האדם, שגם הנה"ב יכול להגיד דבר טוב, אַז תורה ועבודה איז גוט, וזה הנחה זו דהנה"ב מצד עצמו (היינו שלא עפ"י עבודה) יכול להגיד דבר טוב הוא אסקופה לרע ר"ל, שנעשה רעה כפולה מקרר בהאדם ההרגש האלקי בכללית, ומצמיח ומגדל את הנה"ב, אז ער וערט אַ מציאות דבר, והיציאה שלו בהעיר קטנה.

דהנה מצד ההרגש האלקי, הנה"ב הוא לא טוב, ולו אין צריך להיות שום דיעה בהעיר קטנה, ועמו צריכים ללחום⁸⁹, וההנחה זו שגם הנה"ב יכול לאמר דבר טוב הוא התחלת הרע, שבזה מעכה ומטמטם את האדם, ותומ"י הוא קרוב

86) פ' ראה יד, א.

87) בהבא לקמן ראה קונטרס ומעין מ"ב פ"א. סה"מ תרפ"ד ע' מט ואילך.

88) כ"ה בכת"ק, והוא שם קה, ב.

89) לשון הכתוב – קהלת ט, יד. וראה מנחות לב, ב.

90) ראה תניא פ"ט יד, א.

למלאכתו והיום אומר לו כך, דאף שצריכים ללמוד, אבל וחי בהם⁹¹, וצריכים לחזק בריאות⁹², בדברים המענגים ומחזקים, בדברים המותרים דאכו"ש, לא האכל בלבד כ"א העידון והתענוג שבמאכל, שזה דוקא משביע, וארעם דער נה"ב האט שיים א שליטה במקצת [ה]עיר קטנה, ח"ו, שזה נעשה ע"י הגוף שבטבעו נמשך אחריו ביותר, שבענינים האלו דעידון ותענוג ה"ה [מג]שם את האדם ומעבה אותו ביותר.

דהנה בהנה"ב יש חילוקי מדרי⁹³ יש מי שהנה"ב שלו הוא לא בתוקף כ"כ, שישנו מי שבטבעו אינו בעל מד"ר⁹⁴ שאינו שקרן וגם הרוח, וגם חום הטבעי שלו אינו מרותח כ"כ ובמילא אינו מתכעס ואינו מתרגז, ושאר הענינים הנמשכים מזה, והוא מתאוה לתאוות בכלל, אבל מצד מהותו ישנם דברי תאוה כאלו שאינו מתאוה אליהם כל עיקר, ובמה שמתאוה אינו בתוקף כ"כ, עס איז רעכט אז ניט אייך, אך מ"מ הוא חפץ בזה, ואם יהיו לו מניעות ועיכובים אפי' שכלים כמו ע"י עבודה יכול למנוע א"ע מזה בהפעל הגס, ויש מי שהנה"ב שלו הוא בתוקף שהוא בעצם בעל מד"ר שקרן וגם הרוח רודף אחר הכבוד אוהב את עצמו ובעל התפעלות שחום הטבעי שלו הוא כך, וממילא הוא כעסן ורגזן וכן בשאר ענינים הנמשכים מהרתיחה, ועז פנים, ואס בא אים איז שיים ניט שייך זאגין שישנם ענינים בתאוה וחמדה ואס ער ויל ניט, ער ויל אלץ, כל דבר תאוה וחמדה שעניני ראות ויל ער אלץ, וכל מה שיודע איזה דבר חמדה שישנה במציאות חומד לה, והוא בתוקף גדול דלא ישקוט ולא ינוח מזה, ומצטער מאד בהעדר השגתו, ועושה כל התפעלות⁹⁵ להשיג את אשר יתאוה, ועד אשר ישיג רעיונו ודמיונו ממולא מהמאכל הערב או המשתה הטוב שכוסף לו, ואיך כי יטב לו בהשיגו, עד שכל עצם מהותו איז פארנומען נאר מיט דעם, ואינו שייך לשום ענין אחר כלל, הנה ע"י השיקוע בהעידון ותענוג של המאכלים הערבים והשתיות והדומה, אשר מילא תאוותו ר"ל רבות פעמים במאכלים ושתיות והנמשך מזה בחברת מרעים בפתיחת הנפש של הנה"ב, הנה עי"ז נעשה אף מי שהנה"ב שלו בטבעו אינו תקיף כ"כ (וכנ"ל באופן הא') והרי יכול להיות דברי תאוה שלא יתאוה אליהם כלל, וגם מה שמתאוה, איז קאן דאך זאיין רעכט אז ניט אייך, הנה ע"י השיקוע בהעידון ותענוג של דברים המותרים, וביותר מצד פתיחת הנפש של הנה"ב מיט זאייענע הנחות (כנ"ל) גם נה"ב כז] שאינו תקיף כ"כ אף הוא נהפך להיות כמו התוקף שיתאוה לכל דבר תאוה, דער עידון ותענוג פירט

91 לשון הכתוב – אחרי יח, ה.

92 וראה סה"מ תרפ"ט ס"ע 124.

93 ראה לקו"ת ויקרא ב, ד. קונטרס התפלה פ"ח (ע' 20). סה"מ תרפ"ה ע' ש"ב ואילך.

94 = מדות רעות.

95 התפעלות: כ"ה בכת"ק, ואוצ"ל: הפעלות.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

כג

אראפ און איז משנה מהות הנה"ב, שאז הוא גרוע עוד מהתקיף ובעל התפעלות בעצם מהותו (מדרי' הב' שנת"ל) דמי שהוא תקיף ומתפעל, הנה אף שהוא במדרי' פחותה ביותר, שקשור וצמוד להתאוה בכל לבו פריער וויל ער זייער שטארק בתוקף גדול, ועד שמשיג הדבר כל רעיונו משועבד לזה, ועושה הכנה גדולה כאשר ישיג במה שחפץ, ובהשיגו את הדבר ה"ה מתענג בה בכל עוז, ער איז אין גאנצין אין דעם אראיין גיטראגין כבהמה ממש, שכל מהותו בשעה ההיא איז דער מאכל ערב והדומה מה שהוא אוכל, ומה שאיליו כה התאוה וכה חקה, עס איז דאך מער ניט שכל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו⁹⁶, לולי זאת גיפינט דאך דאס כל אחד בעצמו בעניניו כו', ומ"מ הנה לאחר זה בהתעוררות רוח ממרום יכול הוא להתהפך לטוב ממש, דלהיותו בעל התפעלות בטבעו, אין קאן זיך אזיפיל איין בינדין זיך בענין אחד, שמשום זה גופא ה"ה יכול להתהפך אל הקדושה (וכדאי' בר"ח שער האהבה ספ"ד באופן התהפכות מהתאוה והחמדה, להתקשרות אמיתי באלקות כו') ושתהי' התקשרות אמיתי (ולזה צריכים עבודה דתשו' וקיום המצות כו').

משא"כ מי שאינו תקיף כ"כ שהוא בקרירות, הנה ע"י השיקוע בעניני העולם ותאוות האכילה (שקשה יותר מגוף האכילה) הוא נדבק ונצמד בכל זה בקרירות, זייער קאלט אבער זייער גישמאק ר"ל, מה שאין לו שום מקום אייף ניט ויא ער איז, ומביט על כל דבר בהשקט, ובהרגש מציאות עצמו, עס הערט זעך בא אים אָן דער ביטול פון כל הענינים מער ניט ויא ער ועניניו איז אזאך, וכה הוא הולך ושוקע בתענוגיו בעידון אחר עידון עד שתוקפא דהנה"ב מחליש את הנה"א ומחשיכו ר"ל שאין ביכולתו להאיר כלל, אט מיט דער קאלט קאייט שבא מהנחת הנה"ב בהעידון ותענוג בתחלה איז ער מזיז הנה"א ממקומו, וכמו שהוא בקדושה בעבודה דהתבוננו' שע"י האהבה שעפ"י טו"ד נעשה היציאה וההתגלות של הנה"א בכלל, וקס"ג שנעשה בו קימה, ובקימה זו גופא ה"ה מזיז את הנה"ב אז עס וערט בא אים ארעכט דער כללית הענין פון אלקות (כמו שנ"ת בד"ה אז ישיר, הא"ס⁹⁷) שלו אינו שייך עדיין, צוא אים האט דאס נאך קיז שייכות ניט, ורק מסכים על הביטול של הנה"א, הנה מהיציאה של הנה"א ניזו הנה"ב בעצם מהותו, הנה כמו"כ הוא (להבדיל) בהלעו"ז שע"י הקרירות הלזאת ניזו הנה"א בעצם מהותו, אז צוא תורה ועבודה האט ער שיים קיין שייכות ניט, שייבין איזה ענין בתורה או בעניני עבודה שיוכל להתבונן בזה ולהתעורר באיזה המשכה שבלב לאלקות, עפעס האבין אַ ציא צוא אַ געטליכקאייט, דלכל זה אינו

96 נגעים פ"ב מ"ה.

97 ראה משלי כד, טז (ושם: כי שבע יפול צדיק וקם). וראה פרש"י על תולדות כה, כג

(ושם: כשזה קם זה נופל). וראה גם ספר החקירה להצ"צ פד, א.

98 לא הגיע לידנו לע"ע.

שייך כלל, להיותו מקושר מאד בעניניו הגשמיים והחומריים, ער איז זייער צוא גיבונדין צוא זאינע גשמיות דיקע ענינים, והעיקר ואס ער רעכנט דאס אז עס איז זיינע, עפעס ער איז מיט דעם פאר איינציגקט און זייער קאלט, מיט א פשיטות אז אזוי איז דאס, כאומר ויא אנדרעש, דיא קאלט קאייט זהו שנעשה מן ההנחה והיציאה של הנה"ב דער עצם מהות פון נה"ב מאכט דאס, אז מיא וערט צוא ניין גיבונדין מיט חומריות בדרך פשיטות און קאלט, אז דאס מוז מען דאך, והריבוי שיקוע בהעידון ותענוג של דבר המעדן והמענג את נפש המאוהה הוא מעבה ומגשם את החומריות ומחשיך את הנה"א ומחלישו עד שאין בו כח ר"ל אף למחות נגד הענינים האלו, ויוצא ר"ל מדחי אל דחי עד כי אין פחד אלקים לנגד עיניו" כלל ומרוב השיקוע בהעידונים והערך לנפשו הנה בהגיע לו דבר חמדה שהיא אסורה, הנה לא יוכל לעמוד על נפשו ולמנוע א"ע מזה, עס איז בא אים ניט פראן אזאך ואס זאל אים אפהאלטין, והכוסף והתשוקה ביותר, ואין פחד אלקים כלל שלא יעשה דבר האסור ממש.

והתחלת הענין הוא רק יציאת הנה"ב שאומר לו כך שמסכים על דרכי העבודה כנ"ל אך בזה גופא מתחיל לשלוט ח"ו על העיר קטנה וסופו אומר לך ועבוד ע"ז שהוא ע"י השיקוע בדברים המותרים בהעידון שלהם בא גם לדברים אסורים ר"ל שאין פחד אלקים לנגד עיניו, שימנע א"ע מפני שזה אסור, להיות שהאלקות ורצונו ית' אינו נרגש אצלו כלל, געטלעכקאייט און רצון העליון ב"ה דער הערט זעך גאר בא אים ניט ער איז א מציאות דבר ואס נאר פאר טרונקען אין זיך, און ויא מאכין זיך בעסער, אין די אופנים גוט ויא זאיין כח המתאוה ויל, און עס איז ניט פראן קיינע מניעות אייף דעם מצד ואיילע מיא טאר ניט עפ"י רצון העליון, שזה כאלו אינו נוגע לו כלל, פי' ער איז אזוי פיל פאר טראגין און פאר איינציגקט מיט דעם גישמאק און ועל פון חומריות אז בא אים איז ניט פראן קין ארט, אייף נאך א ענין ואס חוץ חומריות, וארעם דאס גופא איז ניט מצד כפירה שכופר ח"ו בהוי', ח"ו, הוא מאמין באמונה שלמה ככל ישראל בהוי' אחד ואשר מאמיתת ה[מצאון] נמצאו כל הנבראים" בדרך בריאה יש מאין, מאמין בתורה שהיא אמת, וגם יודע שדבר זה אסור עפ"י התורה, אך לעוצם התקשרותו בחומריות, שהוא נצמד ח"ו בהחומריות עד שנעשה פחות וגרוע ביותר, (זייער גראב און נידעריק) שאין בו כח להעתיק ולנתק א"ע מזה, מצד עצם קליינקאייט און נידעריקאייט האט ער ניט בכח אפראייסין זיך פון דיא ענינים.

(שאנו מוצאים זה במדרי' גבוהות יותר ג"כ מעין אופן כזה, שיש כמה אנשים (בסוג בעלי עבודה, כלומר דיא ואס וילין יע טאן בעבודה, בבירור וזיכור,

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

כה

וגם בעבודה פנימית, רק שהוא מן השפה ולחוץ¹⁰⁰, פי' לא אדעתא דנפשי¹⁰¹, עס רירט נאך ניט אָן בפנימיו' כדבעי, או שהוא באלו שעושים להם סדר לעצמם, מיא מאכט זיך אליין דרכים, כמבו' בקונט' התפלה תר"ס¹⁰²) שהם עושים גדרים לעצמן כמו בקביעת עתים לתורה בכלל, ולעבודה פנימיות בפרט בתפלה, וכן בעניני הנהגה ויש להם כובד גדול בדבר, עד שלסבות שונות מתבטל הדבר, שזהו מצד עצם קליינקאייט פון מהות אדם, והאדם הוא תקיף בדעתו שדוקא באופן כך, אך זהו בעניני עבודה ובקירוב, וגם בזה קרוב הדבר שמפני שמקושר עוד בשארי הענינים, לכן אין לבו שלם בעבודה לקיים כשאר החליט והגדיר א"ע אבל בזה הוא לפי שמקושר ביותר בעניניו שאין ביכולתו לנתק א"ע מזה).

ובפרט באלו שהוטמאו בחכמיות חיצונית שמקרר ביותר¹⁰³, והחכ' בעצמה יש (כנ"ל) שאז הנה גם לימוד התו' שלו הוא באופן אחר לגמרי שהוא מוצא בכל דבר ההיתר דוקא, שזהו בא מהקרירות בכלל, ומהנטי' וההנחה דנה"ב להביט על כל דבר בחומריותו וגסותו מפני זה, איז ער גיפינט נאר היתרו של דבר שהוא מותר בעיקר הדין, ועושה חילוקי' בדאורייתא ודרבנן, וכדומה בזה, שכ"ז הוא מפני שאין פחד אלקים לנגד עיניו, והראי' ביראי הוי' הנה גם בדבר שעפ"י תורה הוא מותר ודאי ומ"מ מפני הי"ש ומדת חסידות שהו"ע ההתקשרות לאלקות הרי אלו מחמירין על עצמן גם שהוא מותר עפ"י התו'¹⁰⁴ (ואין זה עוד הענין דקדש עצמך במותר לך¹⁰⁵ כו') והוא מוצא ההיתר בכל דבר להיותו מקושר בהנה"ב והוא המושל עליו, שנעשה כבהמה ממש להמשך אחרי ענינים הגשמיים, שתחלתו הוא רק ואס עס איז פראן באיי זיך אַ ארט לאמר שגם הנה"ב יכול לאמר דבר טוב, ובזה נותנים לו מקום ח"ו בהעיר וע"י הדברים המותרים והשיקוע בהם, הנה הנה"ב עושה שמות ר"ל בהאדם עד שמוביאו לידי פחיתות כזה שאין בכחו להעמוד על עצמו למנוע גם מדבר האסור, שהעידון והתענוג ממשיך אותו כבהמה ממש, עד ששוכח על הכל ר"ל ועושה מעשה בהמה, בלי דעת כלל, ונשקע בכל הענינים החומריים.

יח) **והנה**¹⁰⁶ יש עוד חולי רעה בטבעי בנ"א מה שמצדיקים א"ע לאמר מה אוכל לעשות כי טבעי גרמה לי זאת¹⁰⁷, מעמדי ומצבי בכל

100) ע"פ מארז"ל סנהדרין קו, ב.

101) ראה פסחים סח, ב.

102) פ"ג (ע' 13). פי"ז (ע' 18).

103) ראה תניא ספ"ח (יג, ב). סה"מ תרמ"ז ע' עט.

104) ראה ה"יום יום" כ"ה אדר שני.

105) יבמות כ, א. ספרי (ורש"י) פ' ראה יד, כא. וראה רמב"ן התחלת פ' קדושים.

106) בהבא לקמן ראה קונטרס ומעין מ"ג פ"א-ב. סה"מ תרפ"ד ע' נ ואילך.

107) ראה גם לקו"ת דרושים לר"ה סב, א. סה"מ תרנ"ב ע' סה. תרס"ט (קה"ת, תשפ"ד)

הענינים גורמים להיות באופן כזה, ובזה מצדיקים מעשיהם, שדבר זה איננו דוקא בשני סוגי נה"ב הנ"ל שאצלם הוא פנה ויסוד בכל עניניהם, הנה גם במדרי' גבוהות יותר, שיש כמה ענינים בכל אחד, ואס מיא לאזט דאס דורך, ואין עובדים לעקור את המדה לא טובה, או ההנהגה הבלתי ראוי, מפני הטעם הזה, כי הטבע גורם והמעמד כו', וכמו מי שהוא כעסן או שקרן ואינו משים לב בעבודה (באלו שחפצים בכללות ענין העבודה) לתקן זה מפני שטבעו בחום הטבעי כך ממילא מתקעס וכן בשארי ענינים הנמשכים מיסוד זה דרתיחה ולהיותו במעמד כזה לא יכול לילך באמת גלוי כו' או כדומה בשארי המדות, שהטענה הזו הוא רק מפני שאין לו חפץ אמיתי בעבודה דלולי זאת אין זה הַצְדָּקָה כלל, דאם אמת הדבר שחום הטבעי שלו הוא באופן כך, בודאי יש לו כחות חזקים במה להתגבר נגד חום הטבעי שלו, שאצל הבעלי תאוה (המשכילים בעיני עצמם) זהו (טענה זו) פנה ויסוד גדול, שמפני חום טבעם לכן ה"ה במילא נמשכים אחרי עניניהם.

והנה כל דבר שנברא יש לו תכלית, והרי האדם יש לו ג"כ תכלית בכריאותו, ומוכן היטיב שאין תכליתו להיות מתענג במאכלי' ושתיות ערבים וכל הנמשך מזה בתענוגי ננ"א שע"ז יש בהמות וחיות שהם ברואים בהגברת החומר על הצורה, ושייכים יותר אל עניני החומר מעניני הצורה, וגם אין תכלית האדם להיות מופשט מעניני העולם לגמרי, שיעמוד בלא אכו"ש ואשה ובנים שע"ז נבראו המלאכים שהם ברואים בהגברת הצורה על החומר ושייכים יותר לעניני הצורה מעניני החומר¹⁰⁸, ונברא בריאה מיוחדת במינה חומרו מהתחתונים כמו כל הברואים החומריים וצורתו מהעליונים מהשכלים הנבדלים¹⁰⁹, וביתרון גדול עליהם כידוע במעלת הנשמות על המלאכים, דמלאכים שרשם בח[יצוניות] הכלי' ונשמות בפנימיות הכלים¹¹⁰ (ובשרשם בנים כו'⁸⁶ ואלו משרתים כו') שמאופן התכללות מהותו בכריאה חומר וצורה של האדם מוכן תכליתו שאינו לא בהבעלי חיים שענינם החומר והגשם, ולא כמלאכים שענינם השירה והזמרה בעבודה בביטול באמירת קדוש¹¹¹ וברוך¹¹², אלא תכלית האדם להיות בגוף גשמי, ובגוף הזה לעבוד את בוראו כפי השגת שכלו שהוא הצורה העצמית, וגם בינה יתירה נתנה לו להשיג השגות נעלות ביותר כמו שהוא מלוּבש בגופו החומרי, והמוח הגשמי יוכל להיות כלי לאור

108 ראה סה"מ עזר"ת ע' צח.

109 ראה בר" פ"ב, ח. וראה גם קונטרס ומעין מט"ו פ"א.

110 ראה עץ חיים שער כח (שער העיבורים) פ"א. שער מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש

יו"ד. פ"ח הקדמה לשער השבת פ"ה. שער השבת פ"י. תו"א יתרו עב, ב. לקו"ת פ' ראה כו, סע"ג ואילך. דרושים ליוה"כ ע, ג. סה"מ תר"נ ע' רצ. תרנ"ד ע' רנד.

111 ראה ישע"י ו, ג.

112 ראה יחזקאל ג, יב.

שכל רוחני, ואור מופלא זך ובהיר שכלי בעצם ישכון בכלי מוח גשמי, שהוא כח המפליא לעשות¹¹³ בהתחברות נפלאה כזו, ולהבין הענינים על בוריים ע"י התורה שהיא חכמתו ורצונו ית' וקיום המצות שמזככים את החומר ומכשירים אותו להיות כלי ראוי' לקבלת האור, וזהו התכלית של הבריאה הזו דהאדם (וכמבו' באריכות בבחי' פ' קדושים בתחלתו) שמזה נעשה הענג למעלה כבי' מעבודת האדם דוקא, שכל ענג הוא מדבר חדש דוקא¹¹⁴, אט פון דער התחדשות שבעל גוף גשמי ונמצא בעולם שיש הרבה חומריות ודברים הממשיכים ובכ"ז הוא מתגבר על כל זה ויודע תכליתו הוא ענג גדול, שאין כזה מעבודת המלאכים שהם עומדים בביטול, שאין חידוש בדבר להיות חומרם בכלל משני יסודות הדקים¹¹⁵ דעושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לזהט¹¹⁶, והצורה גוברת על החומר ואין חידוש בעבודתם. אבל בהאדם זהו חידוש, והתחדשות זו גורמת נח"ר כבי' למעלה, ואם אמת הדבר שכל מה שנמשך אחרי הענינים שהוא נמשך הוא בסיבת חום הטבעי הרי ניתן לו כחות חזקים לעמוד כנגדו, דזהו התכלית שלו בירידת הנשמה למטה להגביר כחות הנה"א ולהחליש כחות הנה"ט שהם לפ"ע דוקא וכמארז"ל (¹¹⁷) לפום גמלא שיחנא ואם טבעו כך הנה יש לו כחות חזקים במה להתגבר על החום הטבעי, דזהו הפלא הנפלא מה שאנו רואין בכללות איך שיש כח בהנה"א להתגבר על הנה"ב בכללית להחלישו ועוד יותר להכניעו ולהפכו לגמרי.

דנהה הנה"ט בא לאדם משעה ראשונה וכמארז"ל¹¹⁸ מאימתי בא היצה"ר לאדם משעת בריאה, ובמד"ר¹¹⁹ ע"פ¹²⁰ כי יצר לב האדם רע מנעוריו, דרש מנעוריו משעה שנערך לצאת ממעי אמו, והיצ"ט בא לאדם בשנת הי"ג ויום א' שנעשה איש, מחוייב בתורה ומצות ועבודת השי"ת וכמארז"ל במד"ר קהלת¹²¹ ע"פ¹²² טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל, דילד מסכן וחכם זה היצ"ט שבא לו לאדם בהיותו ילד, (היינו בן י"ג שנה ויום א') ומלך זקן וכסיל זה היצ"ט¹²³

(113) ראה דרכי משה לטור או"ח ס"ו סק"ב. רמ"א או"ח שם סוף ס"א.

(114) ראה לקו"ת במדבר כ, א. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קצד. סה"מ תרנ"ז ע' רצ.

סה"מ ויקרא ע' נט.

(115) ראה רמב"ן סוף שער הגמול. תו"א בראשית ד, ב. סה"מ תרמ"ג ע' עא.

(116) תהלים קד, ד.

(117) כ"ה בכתי"ק, והוא בכתובות סז, א. קד, א.

(118) ראה סנהדרין צא, ב (ושם: משעת יציאה).

(119) ב"ר פל"ד, י.

(120) נח ח, כא.

(121) פ"ד, יג. וראה גם זח"א קעט, סע"א ואילך.

(122) קהלת ד, יג.

(123) היצ"ט: כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: היצה"ר.

שבא לאדם משעה ראשונה עד זמן האחרון, הרי שהיצה"ר שהוא הנה"ט אקדים טעניתי ומ"מ הנה בכח הנה"א להחלישו ולהכניעו הרי שניתן לו כחות ע"ז¹²⁴ שזהו"ע¹²⁵ מה שמשביעין אותו תהיא צדיק כו'¹²⁶ שפירושו שובע שממלאים את הנה"א בכחות חזקים שיוכל לעמוד כנגד הנה"ט והנה"ב להחלישו ועוד להכניעו, ומשביעין פירושו שבועה דענין השבועה הוא שיוציא כחותיו מהעלם אל [הג'לוי, וכמו א' המבטיח לחברו לקיים איזה דבר, ונשבע לו על זה, הנה בכללות הלא יקיים הדבר בלא שבועה, ורק שאפשר שיהיו לו מניעות בדבר, וע"ז הוא השבועה שלא יהי' לו שום מניעה ועיכוב, וכן בהשבועה שמשביעין את הנה"א שלא יהי' לו מניעה מלעמוד נגד הנה"ב בכח חזק ביותר, להחלישו ולהכניעו אל הקדושה, ועיקר השבועה הוא שלא יהי' קץ בהנה"ב ועניניו, דהנה לפעמים שהנה"א מתבונן בהנה"ב ועניניו איך שמגביר כל כחו להוליך שולל את האדם בדרכיו באופנים גסים ביותר, הנה הנה"א קץ בו, (פי' עס וערט ער אים נמאס להתעסק עמו) שזהו מה שמרגישים חלישות ושפלות רוח ביותר, עפעס מיא וערט בא זיך אַרָאפ גיפאלין און אָן חיות, שזה אחר שהולך יום ויומיים בבטלה ושרירות הלב, נאכדעם וערט מען באיי זיך אליין עפעס אוייס מהות ושפלות הרוח, דזהו מצד הגברת הנה"ב ושהנה"א הוא כאלו מסתלק (ולכן כאלו חסר חיות, שהוא מהסתר הנה"א). וע"ז הוא השבועה שמשביעין אותו שלא יקוץ בהנה"ב, ובכל מדרי' פחותה שיעמוד, ואיך שלא יהי' ח"ו פתיחת הנה"ב והתפשטותו יעורר הנה"א כחותיו הפנימיים להחלישו, ויש לו עוד כח להכניעו אל הקדושה, והנה אם אמת הדבר כטעותו שחום הטבעי גרם לו כל אלה, הרי יש לו כחות חזקים נגד זה בהנה"א לעומת הנה"ב, ורק שאינו מעוררם.

וכן הטענה שמעמד ומצב עניניו, ועסקיו וכדומה שהם המונעים לו, שזהו נגד השכל כלל, דגם שכל אנושי יבין זאת שאין זה ענין כלל, דכל הענין שמעמד ומצב נפשו כך בעסקים כאלו ובחברת אנשי' כאלו, הם מעניני הגוף, והאם בגלל זאת יאבד ח"ו נפשו, מאחר שבעצמו יודע שזה מזיק לו, והראי' שמצדיק א"ע בזה, יעזוב דרכו וחברתו בגלל נפשו וחיותה¹²⁷, והאם כה ירד פלאים שטוב וחביב לו גופו על נפשו עד אשר בשביל טובת הנאה לגופו יאביד כל חלקה טובה מנפשו, שבכל אלה הלא רק אוולת אדם תסלף דרכו, ועל האלקים יזעף לבו¹²⁸, לאמר כי האלקים עשה כל אלה¹²⁹, ב[חום] הטבעי, ובחברת האנשי', ורק

(124) ראה גם סה"מ תרפ"ח ע' קסד.

(125) ראה קונטרס ומעין מי"ד פ"א. קיצורים והערות לתניא ע' מח ואילך. סה"מ תרל"ג

ח"א ע' רעז ואילך. תרח"צ ע' רלה ואילך. ובכ"מ.

(126) נדה ל, ב. הובא בתניא רפ"א (ה, א).

(127) ראה קונטרס ומעין מי"ד פ"ב.

(128) משלי יט, ג.

(129) ישע"י מה, ז.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

כט

הוא אוולתו שחפץ בה משרירות הנה"ב מה שנתגדל ונתרחב ע"י השליטה שנתון לו ח"ו בהעיר קטנה¹³⁰, ומתחיל לילך מהקל אל החמור להעלים ולהחשיך את הנה"א ומעבה את האדם ומגשמו בדברי' המותרים בהעידון ותענוג עד שמביאו ח"ו גם לדברים האסורים, ועוד כי גם במי שהנה"ב שלו אינו בתוקף כלל, כנ"ל, הנה ע"י השיקוע בהעידון ותענוג נעשה גרוע יותר מהתקיף כנ"ל.

ומ"מ הנה לאחר כל זה הנה כפלך הרמון רקתך¹³¹, אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרימון¹³², שענין המצות הוא הצוותא וחיבור, דאף הקל שבקלים שהם ריקם מכל דבר טוב, ושקועים בכל דבר תאוה וחמדה, ומ"מ מצד הרצון הפנימי והעצמי ה"ה בכחי' צוותא וחיבור, שמקושרים באלקות, וכן הוא בכל או"א בהרגש ממש, דלאחר כל זה כפי שהאדם יודע בהריקות ופחיתות עצמו, בהענינים הלא טובים שמקושר בהם, כפי שידע אינש בנפשי' בפרטי עניניו כו'. הרי סוף כל סוף מרגישים אז מיא איז מקושר לאלקות באמת, בצוותא וחיבור אמיתי, שהוא הרצון הפנימי והעצמי שאינו נפסק לעולם ח"ו. ועצם רצונו לא נשתנה כלל וכמ"ש¹³³ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, דמים הם בחי' תענוג שמצמיחים כל מינו תענוג¹³⁴, ומים רבים הן ריבוי התענוגים הגשמי' לא יוכלו לכבות את האהבה דכנס"י להקב"ה כו'¹³⁵, ואדרבא יש זמן שמתגלה ובכל או"א ממש, וכמ"ש¹³⁶ והי' ביום ההוא כו' ובאו האובדים בארץ כו' להשתחוות כו' דיום הוא בחי' גילוי¹³⁷, הוא בחי' עצמי (וכמו הוא הוי' כו') דכשיש גילוי עצמי כמו בפתיחת הנפש בזמן השמחה הנה גם האובדים ר"ל והשקועים לרצונו בארץ אשור ברוב התענוגים¹³⁸ ישונו ג"כ וכנראה במוחש כנ"ל ומתקרבים ליראי הוי' וגם המה מגלים פנימיות נקודת לבבם ומדברים בהפלאות טוב האלקות ובהשגחה פרטית¹³⁹ אשר עיניהם ראו איך כי יד עליונה ונסתרה עשה הכל, והכל במזל העליון תלוי ומדוד¹⁴⁰, ומספר זה מעניניו, שבשעה שהי' עוסק בעניניו חשב אחרת לגמרי, כי ידו עושה לו החיל⁸², והוא רק בכחו

(130) ראה המשך מים רבים תרל"ו ע' ב.

(131) שה"ש ד, ג.

(132) ברכות נז, א.

(133) שה"ש ח, ז.

(134) ראה תניא פ"א (ה, סע"ב). וראה אמרי בינה שער הק"ש פ"ד (יז, א).

(135) ראה תו"א נח ח, ג ואילך. תו"ח נח, ד ואילך. המשך מים רבים תרל"ו בתחלתו. פע"ה

(ע' עח).

(136) ישע"י כז, יג.

(137) ראה תו"א יתרו סז, ג.

(138) ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, א. עטרת ראש כה, ב.

(139) ראה כתר שם טוב (קה"ת, תשפ"א) בהוספות סקיי"ט (ק, א) ואילך. וראה גם רשימה

„השגחה פרטית“ (נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך).

(140) ראה ב"ר פ"י, ו.

ויכולתו העצמי, להיות כי הרצון הזה הי' אצלו בהתעלמות ומצד כחות הגלויים הוא ריק לגמרי (ובפרט שהוא משוקע ר"ל כנ"ל) במילא אז חשב כי הסיבה שהיו לו בהעסקים ובבנינו, מה שלא הי' כפי שחשב שיהי', הי' זה בסבות שונות, שלא עשה כך, או שלא עשה כך, ולא מפני האלקות. ועתה בהתגלות הרצון הפנימי, שמקרבו לאלקות הוא מרגיש אשר הסיבה האמיתית מה שלא הי' אז כפי שחשב, או מה שהצליח בכל עניניו, אין זה מחכמתו והשכלתו, כ"א מפני האלקות, אשר יד האלקים עשה זאת ומספר זה בהתפעלות גדולה, ומביא רא' לדבריו והרא' פלוני ופלוני שהיו מעשיו והנהגותיו בעניני' אלו ביתרון כח ובהרחבה גדולה ובעוד הפרט' בזה והוא לא הצליח, ודוקא הוא הצליח הרי רואה הוא השגחה עליונה, ואיך כי הסתבבו כמה סבות שהשיג כל הענינים שהיו דרושים ונחוצים לו אז, אשר בה בשעה גם הוא חשב שרק כחו ויכולתו וחכמתו תעמוד לו, ועל האלקים שכח לגמרי, ועוד מתגאה בכל אלה, להיות הרצון העצמי בהתעלמות, ומצד כחות הגלויים ה"ה משוקע ומוטבע בעניני החמר, עד שאין זכרון לרוחני ואלקי, ורק עתה בהתגלות הרצון עצמי הנה כל הענינים עוברים לפניו ורואה האלקי בכל פרט, ער הערט אן ויא אלץ איז געטליכקאייט, שע"ז הוא אומר¹³⁶ ובאו האובדים, שיבאו מעצמם בדרך ממילא, שמפני הרצון עצמי שנמצא בכל או"א הנה יבאו בדרך ממילא, א איד קלעפטצעך בדרך ממילא ציט ער זיך צוא אור, שכ"ז הוא מפני הרצון עצמי שיש בכאו"א ואין בו הפסק, ואפילו כשהוא בהתעלות ושקוע ה"ה נמצא בהעלם, דרצון זה הוא דוקא בנש"י להיות כי בנים אתם לה"א⁸⁶, שאנחנו התקשרותינו הוא בבחי' התקשרות עצמי, ולכן הרי לעתיד דאז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי'¹⁴¹.

דהנה עתה הוא שישנו עוד האומר לא ידעתי את הוי'¹⁴², אבל לעתיד הנה כולם יקראו בשם הוי', וגילוי המשיח דונהרו אליו כל הגוים¹⁴³, והגילוי דלעתיד יהי' ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים¹⁴⁴, במדרי' עדאת"כ, וכמו בהים שהמים מכסים ואינו ניכר ההרים שבים (שכ"ז נמצא בים) ואחכ"ז יהיו נש"י העיקר, שלא יהי' בדוגמא אליהם כלל¹⁴⁵, וכמ"ש¹⁴⁶ ששים המה מלכות ושמונים פלגשים כו' דאיתא במד"ר¹⁴⁷ דקאי על אוה"ע והיינו לאחר הבירור שיקראו

(141) צפני' ג, ט.

(142) שמות ה, ב.

(143) ישעי' ב, ב.

(144) שם יא, ט.

(145) ראה אוה"ת נ"ך (כרך ב) ריש ע' תתקו.

(146) שה"ש ו, ח.

(147) שה"ר פ"ו, ח.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

לא

מלכות ופולגשים כו' ומ"מ אחת היא יונתי¹⁴⁸ הן נש"י שהן מובדלין ומחולקין גם לעתיד מכל אוה"ע כו', דאחת היא יונתי תומתי, שהם בבחי' תאומים כבי' וכמו התאומים ששויים וכמאמר¹⁴⁹ לא אני גדול ממנה ולא היא קטנה ממני שהוא מצד הרצון העצמי דבחי' יחידה שמקבל מיחיד שהיא בבחי' התאחדות גמורה עם האלקות, וגם תומתי שהוא בחי' התום שיש בנש"י שהוא עצם התום, ואס גאנץ איז ניט גירירט, דבר שלם בעצם מהותו שהוא עצם התמימות שיש בנש"י שהוא תוך ופנימיות הרצון עצמי¹⁵⁰, ונקודת הרצון הזה הוא בנש"י דוקא ובכאו"א להיותם בנים אתם כו'⁸⁶, וכמ"ש במ"א¹⁵¹ בענין כתר מל' שזה לא הי' אפשר להמן ליתן גם לאחר שיתברר משום דבחי' זו אינו נמצא בו כלל כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה יביאו לבוש מלכות ובהביאור¹⁵², והיינו דהמשכה זו (דער ציא) שמצד עצם נקודת הרצון צוא אלקות אינו נמצא כ"א בנש"י, און צוא אלקות דוקא, אט ויפיל עס זאל ניט זאיין ח"ו אַ שיקוע ברוב תאוות ותענוגים מיט אַ המשכה ביותר, איז דאס ניט בדוגמא כלל צוא דעם ציא עצמי ופנימי מה שהוא להאלקות שהוא התקשרות עצם בעצם ממש. ובחי' זו אינו נכבה ואינו משתנה לעולם גם בריבוי התענוגים הגשמיים אינו משתנה ח"ו הרצון הזה כו', הרי שהתענוג אין לו שליטה על הרצון לשנותו ולהפכו כו'.

וזהו מה שהפסק הלכה¹⁵³ דכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, דזהו בהענינים החומרים, דלכאו' פלא הדבר דהלא וכתב ונתן¹⁵⁴ לדעתו ולרצונו דוקא¹⁵⁵, ופי' כופין אותו הוא רצון מוכרחי ורצון מעושה, אלא דלהיו' שכופין אותו עפ"י תורה, שמחוייב להוציא עפ"י תורה, ומה שהוא עפ"י תורה שהיא חכמתו ורצונו ית' הנה נש"י מצד עצם נשמתו ורצונו העצמי הוא חפץ בזה, וארעם ער קאן גאר אנדערש ניט זאיין, ולכן כופין אותו, היינו שמסירים ההעלמות וההסתרים עד שיאמר רוצה אני, ביז עס איז זעך מתגלה הרצון פנימי ועצמי שהוא בעצם נפשו, ואס איז ויא דער רצון אין תורה, וזהו הכפי' להסיר ההעלמות וממילא מתגלה הרצון¹⁵⁶, וכמו שהוא ברצון העצמי ה"ה חפץ איך שצריכים לחפוץ עפ"י האמת תורה שהיא החכ' העליונה, וכמו"כ הוא בעבודה ג"כ שישנה עבודה דכפי'

(148) שה"ש שם, ט.

(149) שהש"ר פ"ה, ב.

(150) ראה ד"ה קרוב הוי' שנה זו פכ"ו (נדפס בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשפ"ד) ע' כט ואילך).

(151) ראה שערי אורה סב, ב. סד, א. עג, א ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' מח ואילך. תש"ה ע' 78

ואילך. וראה גם סה"מ תרס"ב ע' שמ ואילך. תו"א הנסמן בהערה הבאה.

(152) צא, סע"ב. צב, א.

(153) ערכין פ"ה מ"ו. יבמות קו, א. רמב"ם הל' גירושין פ"ב ה"כ.

(154) תצא כד, א.

(155) רמב"ם הל' גירושין פ"א ה"א-ב.

(156) ראה ד"ה ראשית גוים שנה זו פ"ג (סה"מ תר"פ ע' ז).

שצריכים לכפות א"ע בעבודת התבוננות ויגיעה בזה לייגע עצמו בדרך כפי' והכרח, עד שיסיר כל המניעות ועיכובים ובמילא יתגלה האור האלקי שבהשגה ההיא, דבכל השגה הרי לא ההשכלה העיקר כ"א הרגש אור האלקי דער הערין דיא געטליכקאייט שבזה, וזה בא ע"י הכפי' דוקא, שענין הכפי' הוא ההעכבה, דהרי זה כלל גדול בהשגה והתבוננות שצ"ל ההעכבה להתעכב על ההשגה¹⁵⁷, שלא יהי' שטחיות ובד"כ, כ"א להתעמק בה שזה בא ע"י היגיעה, אבל בזה הוא¹⁵⁸ על אמיתת הענין, אז דער ענין לייגט זעך בא אים אפ בכי טוב און עס דער הערט זיך דער אלקות שבזה.

י"ט) והנה¹⁵⁹ רצון יש לו שליטה על התענוג להפכו מעונג לצער ומצער לעונג כו' דמלבד זה שמשנה מענג לצער ומצער לענג, הוא גורם להפוך גוף ועצם הדבר במדה ההכפכית ממש, דמשנה מענג לצער ומתענג עוד בזה שמצטער על הענג שהי' לו תחלה, וכן מצער לענג מצטער מאד על שאיחר לבוא הענג בהצער, וכמו אם יחפוץ בדבר מה אע"פ שהוא צער גדול לעונג ממש יחשב שהרי אם יקבל עליו יסורים וסיגופ' גדולים ברצון והסכם יהי' לו היסורים לעונג גדול, דמשו"ז התירו ת"ח¹⁶⁰ בשבת מפני שהוא לעונג לו¹⁶¹, דע"י החלום נפשו עגומה עליו ח"ו וע"י התענית מתענג, וכנ"ל¹⁶² בר"י החסיד שהי' מתענה בשבת¹⁶³ ומפני תוקף רצונו שלא להנות מגשמיות¹⁶⁴, ורצה להתענות, הנה קיים מצות ענג שבת בתענית דוקא. ולהיפך אם ימאס בתענוגים אף בתענוג היותר יקר ואהוב יחשב לו לצער ויסורים ממש, וכמו בצ"ג דכתיב בהם¹⁶⁵ שנאו רע שמואסים ממש בכל התענוגים בתכלית המיאוס והשיקוץ לגמרי וכמ"ש בסש"ב¹⁶⁶, אלא שבצ"ג זהו ע"י האהבה בתענוגים שלהם שעי"ז הוא מואס ברע כו' וכמ"ש בסש"ב פ' יו"ד¹⁶⁶, ובאמת לפי המובן בסש"ב שם הנה המיאוס ברע הוא מצד האהבה והרצון דמחמת גודל אהבתו לה' כו' ה"ה מואס בכל מה שהוא היפוך אלקות כי הם זה לעומת זה כו'¹⁶⁷ והאהבה בתענוגים היא המהפכת לטוב

(157) ראה סה"מ תרפ"ג ע' קמט. תש"ז ע' 195. וראה גם סה"מ תרע"ח ע' תנה.

(158) הוא: כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: הוא בא.

(159) בהבא לקמן ראה המשך תער"ב ח"א ע' תי.

(160) = תענית חלום.

(161) טושו"ע אור"ח סרפ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. וראה סה"ש תנשא ח"ב ס"ע 673

הערה 66.

(162) ד"ה ויאמר משה שנה זו פ"ג (סה"מ תר"פ ע' כד).

(163) שו"ע שם ס"ג.

(164) וראה תניא פ"ח (יג, א).

(165) תהלים צז, י.

(166) פ"י (יד, סע"ב ואילך). וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רעט.

(167) קהלת ז, יד.

את בחי' המים שבנה"ב שהרע דנה"ב נהפך להיות טוב גמור כמו יצ"ט ממש כו' אבל הסרת הבגדים הצואים דהיינו למאוס מאד בתענוגי עוה"ז כו' זהו ע"י האהבה והרצון כו'.

אמנם כמו"כ אנו רואין בבע"ת אמיתי שימאס בכל התענוגים הגופניים בבחי' מיאוס ממש ויקבל כל צער וסיגוף לעונג ממש, וזה רק מפני גודל חפצו ורצונו לשוב באמת, והגם שיש כח בתענוג ג"כ למאוס בכל התענוגים כמו שנאו רע דצ"ג כו' כנ"ל, הנה בכח התענוג זהו לפי שנרגש אצלו איך שהוא בעצם רע ומיאוס בתכלית מצ"ע כו', דבאמת¹⁶⁸ כל התענוגים הגשמיים הם פסולת התענוג העליון והם בבחי' מיאוס באמת וכמ"ש¹⁶⁹ כל שולחנות מלאו קיא צואה דכל שולחנות דעידון ותענוג הנ"ל ה"ה זבחי מתים¹⁷⁰ ממש שהם קיא צואה באמת¹⁷¹, דכל אחד הוא רואה זה בזולתו, אייף דעם אנדערין זעהט מען דאס, והוא פסולת ממש. וזהו שבא על אמיתית הדבר אשר הן רע ומיאוס מצד עצמן כו', וסיבת הדבר הוא מצד גודל התקשרותו באהבתו לה' בבחי' אהבה בתענוגים כו', שעיי"ז הוא בא על אמיתת הדבר איך שהן בבחי' מיאוס בעצם כו' דלגבי התענוג האמיתי באוא"ס ממילא מתבטל כל דבר תענוג ובפרט התענוגים הגשמיים שהן בבחי' מיאוס בעצם כו' (והרי בכל תענוג כשמגיע לדבר עונג גדול יותר מתבטל העונג הראשון כו') אבל בבע"ת אין זה מפני שעצם הדבר מאוס אצלו מצ"ע שהוא רק עוד בורח מן הרע בדרך בריחה¹⁷². וכמו"כ מצד ההרגש באלקות עוד לא שייך שיהי' לו ענג בזה. ורק שמצד עוצם רצונו וחפצו לשוב באמת ותוקף רצונו להיות מקורב ובטל לה' (ולא מצד ההרגש העונג כ"א מצד העצם כו') ולהתרחק מכל דבר רע כו' עיי"ז נעשים אצלו כל התענוגים הגשמיים מאוס לגמרי רק מצד הרצון לאלקות לא שהן מאוסים בעצם מצד הרגש העונג דאלקות כו'.

ונמצא דבצ"ג מה שמאוסים ברע מצד התענוג באלקות אין זה שעצם התענוג הגשמי נהפך למיאוס וצער כ"א מה שע"י התענוג באלקות ה"ה בא אל אמיתות הדבר (חאפט ער זעך אוף דעם אמת) איך שהן בבחי' מיאוס בעצם כו', הרי שאין הענין תופס מקום אצלו, ואינו שייך שהתענוג בזה נהפך בעצם מהותו, ובפרט שיהי' לו צער מזה, שאין משים לב ע"ז שאינו תופס מקום כלל, להיותו בא על ענין אמיתי ותענוג עצמי שהוא הענג באלקות שזה מתבטל במילא. והמשל בזה כמו המלך שיש לו תענוגים גדולים ורגיל בהם ביותר ויש לו השגה

168) ראה לקו"ת שלח מו, ד ואילך.

169) ישע"י כח, ח.

170) ע"פ תהלים קו, כח.

171) ראה תניא פי"ד (כ, א).

172) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ה ע' רסד ואילך. וש"נ.

במהות ענין הענג, ורואה איך שאחד מתענג בפת קיבר והדומה, אשר אינו עולה בשם ענג כלל, וכצחוק הוא לו כל הענג הזה, וכמו"כ הוא תענוגים הגשמיים לעומת התענוג האלקי, אבל הבע"ת שמה שמואס בהתענוגים הגשמיים אין זה מפני התענוג שיש לו באלקות שאינו בערך עדיין, כ"א מצד הרצון שרוצה לשוב ולהיות מרוחק מן הרע בתכלית ומשו"ז מואס בכל התענוגים הגשמיים רק מפני שהן היפך אלקות ה"ז שעצם התענוג מתהפך למיאוס וצער כו', להיות שכל אלו התענוגים מזכירים לו עניניו מקודם ועושים לו כאב לב כשונא ממש, והמשל בזה מאחד שהתחבר ללא טוב והוליכו שולל, ואבד כל אשר לו בגללו, נעשה לו שונא בנפש ממש, ואח"כ כשרואה אותו נעשה לו כאב לב ממש מזה שרואה אותו לפי שמזכירו כל הענינים כו' כמו"כ הבע"ת הנה כל הדברים דברי התאוה וה[תענוג]ים דוקרים אותו, ומצטער עליהם, ועד כה גדול שנאתו אליהם עד כי מתענג מזה גופא שמצטער עתה. וכמו מי שיש לו אוהב נאמן ביותר, ורואה שגם אוהב שונא באמת את השנאי לו הרי הוא מתענג מזה שגם אוהבו שונאו, וזהו שהתענוג הקדום נהפך לו לצער, ועוד יותר שמתענג מזה שמצטער עתה על הענג הקדום. שזהו בהבע"ת רק מפני הרצון לשוב אל ה' ולהתקרב אליו, הרי שהרצון מהפך את הענג לצער במדה ההפכות להתענג עוד מזה שמצטער על הענג הקדום.

וכן בקבלת היסורים לענג עפ"י הרצון והסכם חזק וכמו במס"נ על קדה"ש שצער המיתה והעינוי יקבל ברצון וכמא¹⁷³ אפי' נוטל את נפשך כו' שזה לא יש כ"כ בצ"ג בעבודה דאה"ר בתענוגים, הגם שבאה"ר בתענוגים יש ג"כ מס"נ והוא להתענג על ה' עד כלותה ממש כו', הרי אינו רק כפ"ע העונג כו' והיינו שזהו רק מצד העונג לא מצד עצם הרצון והתקשרותו בה' כו' וכפ"ע העונג בהתקשרות עצמיות עד שנכספה וגם כלתה נפשי כו'¹⁷⁴ וזהו למטה הרבה ממס"נ בפו"מ עקדה"ש¹⁷⁵ וכמו שא' ר"ע¹⁷⁶ מתי יבא לידי ואקיימנו אע"פ שהי' לו מס"נ באה"ר בתענוגים במדרי' עליונה ביותר כו', אלא שלא הי' בבחי' כלות הנפש שהרי ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום כו'¹⁷⁷ וזה גופא הוא מצד הרצון שמושל על התענוג כמשי"ת, אבל מצד התענוג הי' לו בחי' אהבה בתענוגים במדרי' היותר עליונ' שהי' יכול להיות כלות הנפש ממש, ומ"מ אמר מתי יבוא לידי ואקיימנו כו', והיינו לפי שמס"נ על קדה"ש שזה מצד עצם התקשרות

(173) ספרי ואתחננו ו, ה. ברכות נד, א במשנה.

(174) תהלים פד, ג.

(175) ראה שערי אורה ח, סע"א ואילך. סא, סע"א ואילך. צ, ב. סה"מ תרכ"ט ע' רפ. וש"נ.

סה"מ מלוקט ח"ב ס"ע עא ואילך. וראה גם סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 404 ואילך.

(176) ברכות סא, ב.

(177) תגיגה יד, ב [ושם (טו, ב) הגי' – עלה בשלום וירד בשלום. אבל כן הוא ב]ירושלמי

(תגיגה פ"ב, ה"א) ובעיו יעקב (לקו"ש ח"ג ע' 990 הע' 10).

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

לה

הרצון בה' הוא למעלה הרבה מהמס"נ שבאה"ר בתענוגים כו' וזה רק בכח הרצון שהצער יהי' לו לעונג ממש, דע"י אמצעות אה"ר בתענוגים אינם יכולים לבוא לידי קדה"ש בקבלת יסורים ועינוים קשים כו' כ"א רק בתוקף העקשות דכי עם קשה עורף הוא¹⁷⁸ וזהו בחי' רצון פשוט ועצמי שיש בכאו"א מישראל שאינו יכול להיות נפרד מאלקות מפני שהן עצם א' כו' ובכח זה דוקא יקבל כל יסורים ועינוי כו'. ועוד מצטער על זה שאיחר הענג הזה לבוא, הענג שיש לו במס"נ, מדוע התאחר לבוא, דכ"כ הוא תוקף הרצון בזה עד שמצטער על איחורו וכמו ברע"ק שאמר¹⁷⁶ כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי ואקיימנה, הרי שבכח הרצון לשנות מצער לענג במדה ההפכות להצטער עוד מדוע איחר הצער לבוא. הרי שהשנה משנה ממהות למהות במהותו העצמי דהענג הגשמי נעשה ענג אלקי שמתענג בזה שמצטער על ענג הגשמי, ומצטער על זה שאיחר הצער במס"נ לבוא, דכמו"כ הוא בבע"ת אמיתי, שהוא מפני הרצון החזק שכל חפצו ורצונו לשוב אל הוי', הרי מובן מזה שיש בכח הרצון לעלות בעילוי אחר עילוי כ"כ בעצם הנפש ממש שאין כח זה בתענוג כלל, כי אין עליית התענוג אלא במקום שמגיע סוף עומק העונג בעצם בנפשו לבד לא יותר מזה, משא"כ ברצון שמגיע בעצם הנפש ממש למעלה מעונג ואין לו סוף כלל בהתפשטותו כו'. דנמצא הרצון הזה בכאו"א בלי הבדל אנשים נשים וטף שהוא בהשואה גמורה, ולכן הרצון אינו תלוי בהגדלת השנים, שהרי הרצון הוא בקטנים כמו בגדולים, שאינו דומה להתענוג שיש חילוקים, משא"כ ברצון.

הגם שברצון ישנו ג"כ חילוקים שבהיותו קטן רוצה וחפץ בענינים קטנים כו', וזהו בהתפשטות הרצון, אבל בעצם הכח דרצון שהוא התוקף ה"ז בהשואה, דהקטן הנה תוקף הרצון שלו בעניניו הוא כדוגמת הגדול בעניניו בלי הבדל להיות שהרצון אינו תלוי בהגדלת השנים כלל. וזהו שהמס"נ על קדה"ש הוא בכל ישראל בשוה, גם בילדים, וכמ"ש¹⁷⁹ אמר אדני מבשן אשיב, אשיב ממצולת ים, מעשה¹⁸⁰ בד' מאות ילדים וילדות, וקפץ בים על קידוש השם, וילדות תחלה, דנשאו ילדים ק"ו בעצמן להיות שענין המס"נ שהוא מפני הרצון העצמי שהוא לאלקות הוא בשוה, והוא בהתפשטות גדולה ובשמחת הלב וענג הבא מהרצון החזק בקריאת לב כי עליך הורגנו כל היום¹⁸¹ שכ"ז הוא מפני הרצון דוקא, הרי שברצון יש יתרון כח על הענג עד שאין לך דבר שעומד נגד הרצון¹⁸² ואינם

178) תשא לב, ט. שמו"ר פמ"ב, ט. תו"א מגילת אסתר (הוספות) ככג, ב.

179) תהלים סח, כג.

180) גיטין נז, ב.

181) תהלים מד, כג.

182) הובא בכ"מ. ולע"ע לא ידעתי מקומו – הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

בסה"מ תש"ג ע' 12. ובאג"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חכ"ב ע' רצג מציינו לזח"ב קסב, רע"ב.

אומרים שאין לך דבר שעומד נגד התענוג כי הרצון עומד נגד התענוג ושולט עליו להפכו כו' כנ"ל, אבל הרצון אין לך דבר שעומד נגדו לפי שאין שליטה וממשלה לעונג על הרצון להפכו, אדרבה הרצון משנה את הענג ועוד יותר בדרך שליטה וממשלה, שמושל ושולט על העונג כו', והראי' מזה שגם באה"ר בתענוגים גופא הרי הרצון מושל ושולט על התענוג, והוא מה שיוכל לעמוד על נפשו ולא תכלה נפשו באה"ר בתענוגים בכלות הנפש בפו"מ אלא הוא בבחי' שוב לאחור¹⁸³ בקיום התומ"צ, וכמו ר"ע שנכנס בשלום ויצא בשלום דבע"כ אתה חי כו'⁴⁰, דמבו' במ"א¹⁸⁴ שזה כבד הרבה יותר מהכלות הנפש (וכמבוא' בד"ה ראשית גוימ¹⁸⁵, דכבד יותר הגבלת הגבלת¹⁸⁶ מהתגלות השכל כו') וזהו רק מפני שרצונו בעצם במה שהוא רצון ה' והרצ"ע הוא בבחי' השוב דוקא וכמ"ש לא לתהו כו'¹⁸⁷ וכמ"ש במ"א¹⁸⁸, ה"ה מושל ושולט על כח התענוג בבחי' כלות הנפש להיות בבחי' שוב כו'.

כ) אמנם¹⁸⁹ לפ"ז צ"ל מה שאמר¹⁹⁰ אין למעלה מענג, דמאחר שהרצון ביכולתו לשנות את הענג כנ"ל. הוי ל"ל¹⁹¹ אין למעלה מרצון אחרי שהרצון מושל ושולט על העונג כו', אך הענין דבודאי בענין התוקף וממשלה יש בכח ברצון יותר מן העונג, אמנם אין זה מפני שהרצון הוא למעלה מהעונג בעצם הנפש, אין הענין כן, ואדרבה העונג הוא בעצם הנפש בבחי' פנימי יותר, ולכן כל רצון יש בו תענוג בהעלם גם בהרצון שבלי תענוג שנת"ל¹⁹² שרוצה בדבר רק מצד העצם לא מצד הרגש העונג, הנה בהעלם יש בזה עונג, אלא שאינו בבחי' תענוג מורגש, דהיינו שאינו נרגש ונגלה גם לעצמו כלל, אבל תענוג

(183) תקו"ז בהקדמה (ז, א).

(184) ראה המשך תרס"ו ע' קנג ואילך.

(185) סה"מ תר"פ ע' ו.

(186) הגבלת הגבלת: כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: הגבלת השכל.

(187) ישע"י מה, יח.

(188) ראה סה"מ תרמ"ט ע' רנו ואילך. תרס"ג (בהוצאה חדשה (קה"ת, תשפ"ד) ע' שכב,

ובהוצאה הראשונה (קה"ת, תשס"ג) ח"ב ע' קפז). תרצ"ט ע' 105.

(189) בהבא לקמן ראה (לבד המצויין בהערה 159) גם המשך תער"ב ח"ב ע' תשיו.

(190) ספר יצירה פ"ב מ"ד.

וראה שיחת ש"פ בלק תשמ"ג (התוועדיות ח"ד ע' 1762) ש"תענוג הוא ענין הכי נעלה כמ"ש בספר יצירה . . ואף שיש שקו"ט . . (כמבואר בהמשך תרס"ו) – הרי המסקנה היא שכח התענוג הוא הכי נעלה בהתאם למ"ש בספר יצירה . . .

ובמענה בכתי"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (על שאלת המניחים) כתב: עצם העונג –) ואין שייך לומר ע"ז „שורש“ „עיקר“ וכיו"ב, כ"א ע"ד „שם המושאל“ וג"ז צע"ג אם שייך) – שעשועי המלך בעצמותו ולא נמצא זה ברצון.

(191) = לי למימר.

(192) בד"ה ואני תפלתי שנה זו פי"ב (נדפס בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשפ"ד) ע' כא).

נעלם יש בזה, וכמו בזה שהבן רוצה בעצם באביו גם שאין לו שום תענוג ממנו, היינו שאין לו תענוג נגלה שיאמר ע"ז מציאות עונג באיזה הרגש שהיה אפי' הרגש נעלם, אבל מ"מ בהעלם בנפשו יש לו עונג מאביו בעצם רק במה שהוא אביו כו' ואס דאס איז זאיין טאטע. מה שעצם שם אבא (טאטע) הוא נושא וכולל בו אב ובן כחדא. ויש בזה ענג פנימי ועצמי. שהוא אביו. דאס איז זאיין טאטע, און ער איז אַ בן פון דעם טאטע, ואין זה ענין שבא בהרגש. כ"א הוא בהעלם ביותר, להיות מה שבא בגילוי הוא ההתקשרות ומפני גודל ההתקשרות כאלו אין מקום לשום דבר וענין זולת ההתקשרות, ובהעלם פנימי הוא הענג דוקא. והראי' דבזה ער של האב או בהעדרו יצטער מאד בעומק נפשו, מה שהצער הזה אינו מניח אותו לרגע, און ער האט דאך ניט קין שלימות ענג אין קיין ענין, אפילו הענינים הפנימיים של האדם (שצריך להתענג בהם) אין שלימות ענג מפנימיות הצער שיש לו, שמזה מובן ומוכרח שכשאביו אתו עמו יש לו ענג נפלא פנימי ועצמי בהעלם נפשו אלא שאינו נרגש כלל, דמה שבא בגילוי ובהרגש הוא ההתקשרות שהוא בחי' רצון כו'.

וכמו"כ הוא ברונחיות בהמשכת הנפש לאלקות רק מצד העצם לא משום איזה הרגש עונג באלקות כמשנת"ל¹⁹² הנה בהכרח לומר שיש בזה תענוג נעלם מאד והיינו אשר האלקות זהו תכלית הטוב שלו, אלא שאין זה בבחי' הרגש אצלו כלל ולא משום זה הוא נמשך אל האלקות רק מצד עצם רצונו כו', אבל בהעלם יש בזה עונג בלתי מורגש הנ"ל, וכן מה שע"י הרצון יקבל יסורים ועינוים קשים באהבה הוא ג"כ שיש לו בהעלם עונג בזה, כמו"כ בהיסורים בקדה"ש שזהו רק מצד תוקף הרצון לבד כי מצד האהבה בתענוגים לא הי' מקבל יסורים כאלה בשו"א¹⁹³ רק מצד התוקף והעקשות דכי עם קשה עורף כו'¹⁷⁸. הנה בהעלם יש בזה עונג (והוא אשר בשביל אחדות ה' ואמיתות רצונו כדאי לו לקבל עליו כל היסורים ועינוים קשים ביותר כו', והיינו שנמצא בהעלם בנפש עונג כזה, בא אַ אידין איז פראן אזא גישמאק אז בשביל אחדות הוי' ואמיתות רצונו כדאי לו כו') אלא שאינו בהרגש אצלו (ויכול להיות שאם הי' אצלו התגברות הרגש זה דבשביל אחדות ה' כדאי לו כו' לא הי' יכול לעמוד נגד היסורים כו', דהתגברות ההרגש הי' מעורר את השכל שענינו הרגש, והשכל מנגד על מס"נ בפועל, ולכן אפשר אשר מהתגברות ההרגש לא יבוא למס"נ בפועל. וכמו שהי' ברבים שלא עמדו בהמס"נ מטעם השכל אשר יקיימו המצות במחבא. וכמו בהאנוסי' וכדומה שזהו מצד השכל ביותר כו' שבא מן ההרגש¹⁹⁴) והמס"נ הוא רק מצד תוקף הרצון שאינו יכול להיות נפרד כו', אבל בהעלם יש

(193) = בשום אופן.

(194) ראה המשך תער"ב ח"א ע' טט. וראה גם תניא פי"ח וי"ט (כד, א ואילך). תו"א מגילת

בזה עונג נעלם ועצמי כו' (ולא שהעונג הוא סיבת הרצון כי שניהם באים מן העצם בשוה ואין הרצון צריך סיבה אליו מאחר שבא ג"כ מן עצם הנפש ממש אלא שאין רצון בלי עונג לפי שהעונג הוא הפנימיות כו' וכמשי"ת). ומה שהרצון מושל ושולט על העונג זהו רק על התפשטו' והתגלות העונג שאין זה בחי' העונג העצמי כו', כי התענוג העצמי אינו מתפשט ומתגלה רק נמצא הוא בבחי' הרצון העצמי כו', דזהו עיקר ההפרש בין התענוג לרצון דברצון גם בחי' הרצון העצמי מתפשט ומתגלה כמו שהוא ובתענוג מה שמתפשט ומתגלה הוא בחי' הארת העונג, אבל העונג העצמי אינו מתפשט ומתגלה כו'.

והענין בזה הוא¹⁹⁵ דהנה תענוג ורצון שניהם באים משרש א' ממש בעצם הנפש ולא שהן ב' כחות מובדלים אלא שניהם באים משרש א' ממש, רק שהתענוג הוא הפנימי והרצון הוא החיצוני, ולכן התענוג הוא בהעלם דוקא והרצון הוא בהתגלות דוקא, דהנה הרצון הוא המשכת הנפש כמו היש את נפשך¹⁹⁶ שזהו התקשרות הרצון בדבר זולתו דוקא, ולכן יש ברצון תחלה וסוף¹⁹⁷, שנק' תחלת המח' וסופה דמח' שזהו תחלת התעוררות והמשכת הרצון מן הנפש, וסופה היינו להיכן שהרצון מתפשט ונקשר בו שהוא באותו הדבר שחפץ ורוצה בו, והיינו לפי שהרצון הוא בבחי' התגלות ולכן יש לו תחלה והוא תחלת ההתעוררות היינו תחלת ההתגלות, ויש לו סוף היינו מה שנקשר בהדבר כו', משא"כ בתענוג שהוא רק בפנימיות הנפש שמתענג ולא ניכר מרוצתו בדבר מה שמתענג בו כלל, והיינו גם כשמתענג באיזה דבר היינו בדבר הזולת אינו ניכר מרוצתו כ"א שמתענג בעצמו בהדבר ההוא, ועיקר התענוג הוא שמתענג בעצמותו ואינו נמשך לשום דבר כלל, וכמ"ש במ"א¹⁹⁸ בענין תענוג העצמי של המלך שאינו מורכב בשום דבר היינו לא שמתענג באיזה דבר גם לא בעצם גדולתו ורוממותו כ"א בעצם מהותו לא מצד רוממות מהותו כו' (בל"א דער גוט פון זיך אליין ניט אפי' פון זיינע אויפגיהייבענקייט בעצם דהיינו רוממות עצם מהותו כ"א דער גוט פון זיין עצם מהות אליין כו') דזהו תענוג העצמי דוקא כו', וכן אנו רואין דתוקף התענוג ביותר הוא בתענוג דאו"ח דוקא, וכמו התענוג מדבר חריף וקיוה' דוקא הוא ענג גדול לנפש הרבה יותר מהעונג בדבר המתוק בעצם כו'¹⁹⁹.

(195) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תט.

(196) ראה חיי שרה כג, ח ובפרש"י ותרגום אונקלוס שם. מלכים-ב ט, טו ובתרגום ורד"ק שם (ושם: אם יש (את) נפשכם, אבל כ"ה בכ"מ בדא"ח – ראה מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' שלט. וש"נ). וראה לקו"ש ח"ב ע' 456 הערה 9.

(197) ראה בכ"מ מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שעח ואילך.

(198) ראה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שעט ואילך. ס"ע תרמ ואילך. מאמרי אדהאמ"צ

קונטרסים ע' תקסט ואילך.

(199) ראה תניא פכ"ז (לד, סע"א ואילך). המשך תער"ב ח"א ע' תלז.

וי"ל שבהתענוג דבע"ת שהם מהפכים מתענוג גשמי לתענוג רוחני ע"י התענוג בהצער שיש להם ממה שעתה רואים הענינים של תענוג כנ"ל הנה זה מעורר עונג למעלה עוד יותר ענג מכמו שהוא המשכת האב אל הבן בהתקשרות העצמי, דהנה נת"ל דהתקשרות האב ובן הוא עצמי (שאינו כמו אהבים שהיו נפרדים ונתחברו. אבל אב ובן הם עצם אחד). ולכן ע"י הצעקה שהבן קורא אבא מניע עצם האב שהאב בעצם עצמותו פונה אל הבן ע"י צעקה זו דצעקה זו בכללית הוא התשו' דתק"ש שצועקים אבא כידוע²⁰⁰. והוא התשובה האמיתית דבע"ת בתוקף ועוז רצונם לשוב אל הוי' כנ"ל, הנה ע"י העבודה שמהפכים מענג לצער במדה ההפכות כנ"ל רירין זיי מער אָן אין עצמות מכמו ע"י התשו' שצעקה בלבד, דענין הצעקה הוא עד"מ אדם המתעלף ר"ל וע"י הצעקה מתעורר, אבל יכול להיות שיתעלם חיות הזה כו' להיות שאינו חיות להחיות, משא"כ ע"י ריח חזק או מים קרים (שהם עצמיים) מושיבים חיותו בבחי' חיות להתפשט, והוא להיות התענוג בבחי' או"ח דוקא דכללית ענין התענוג ועיקרו הוא בבחי' הפנימיות דוקא ובבחי' ההעלם בעצמו דוקא ואינו בבחי' המשכה והתגלות, והרצון הוא בבחי' התגלות כו'.

אמנם משו"ז גופא יש יתרון מעלה ברצון מן התענוג כי הרצון משמעותו ג"כ ענין מרוצה שהוא מרוצת הנפש כמו אחריו נרוצה²⁰¹ וכמו בך ארוץ כו'²⁰² וכדאיתא במד"ר²⁰³ למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות כו' שהכוונה²⁰⁴ לשון רצון ולשון מרוצה כו' כמ"ש במ"א²⁰⁵, וידוע דכל דבר שבא במרוצה ה"ה בתוקף גדול מאד, וכמ"ש²⁰⁶ השלח אמרתו ארץ, דאמרתו העצמי, דזימור הוי' שהוא הרצון שבמצות הוא בבחי' ריצה ומרוצה ביותר, שהוא בחי' רצה"ע בתוקף וכח גדול, וכמ"ש במ"א²⁰⁷ בענין ישיש כגבור לרוץ כו'²⁰⁸, והיינו שיש תוקף וכח גדול בהמשכות והתקשרות הנפש ברצון הזה עד שתרוע בכל כחה בעצם נפשה בתוקף ועוז והוא הרצון מקרב ולב איש עמוק²⁰⁹ ביותר שאין כח כזה בתענוג שגם שתוכל הנפש להתענג בעונג נפלא עד כלותה בדבר שמתענג בו, אבל אין

200 ראה המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ע (ע' פב-פג). סה"מ תרצ"ו ע' 2.

קונטרסים ח"א עא, ב ואילך.

201 שה"ש א, ד.

202 תהלים יח, ל.

203 ב"ר פ"ה, ח.

204 ראה פי' מהרז"ו וע"י למד"ר שם.

205 ראה תו"א בראשית ג, סע"א ואילך. אוה"ת בראשית (ג) תפא, ב ואילך.

206 תהלים קמז, טו.

207 ראה סידור עם דא"ח קפב, סע"ב ואילך. פירוש המלות כו, א ואילך.

208 תהלים יט, ו.

209 ע"פ תהלים סד, ז.

זה במרוצה בכח העצמית של הנפש ממש כ"א בהארתה לבד כמו ברצון העמוק ביותר שזהו מה שעצמות הנפש הוא במרוצה כו', והאות והסימן לזה הוא מה שאנו רואין באמיתת הרצון לתכליתו שכל עיקר רצונו וחפצו הוא באמיתת מהות ועצם אותו הדבר שרוצה בו ולא בדבר שהוא טפל ובטל ונכלל בו.

וכמו באהבת הבן אל האב ה"ה רוצה בעצם האב דוקא. וכמו"כ הוא באהבת איש בכל רצונו לרעהו כנפשו שאינו חפץ לא ברכושו ולא בחכמתו וכל הון יקר שבביתו רק אותו לבד כמו שהוא מצ"ע דוקא, מה שאין בתענוג באופן כזה שרוצה במה שיכול להתענג כמו בחכמתו או בטובו כו', וכן הוא באהבת האב אל הבן שרוצה בעצם מהות הבן דוקא, וכמו שאנו רואין בחוש בענין אהבת הבנים דגם כשהבן אינו כדבעי ח"ו שאינו הולך בדרך הישר ר"ל ומ"מ האב רוצה בו בעצם והיינו שרוצה בעצם מהותו ואינו נוגע כלל מה שאינו כדבעי כו', דמצד התענוג הרי בודאי נוגע לו פרטי הנהגת בנו דמה שהוא טוב ה"ה מתענג בתענוג גדול ביותר, עד שזה משלים ומענג את נפשו בכל הפרטים, דגם אם יש לו ענינים עצמיים שהוא חסר בהם וכמו בבריאות גופו והדומה שהוא בהם בצער ח"ו, ומ"מ תענוג טיב הילוך בנו בלימוד והנהגה מחפה על הכל, שאין מרגיש כ"כ בהצער שיש לו בהענינים ההם, ובכל ענין טוב שרואה באיזה דבר מוסיף לו ענג, למשל שרואה [. . .] בעל הנהגה ישרה, מוסיף לו ענג בידעו כי גם בנו יהי' כן, ואשר גם בו נמצא עלילות טוב זה, והוא יבוא בו במשך הזמן כאשר יגדל בשנים ויבוא על זה. ואם רואה ההיפך באיזה אדם גם זה מוסיף בו ענג בידעו אשר בבנו אין הענינים הלא טובים האלו. ולהיפך כאשר בנו אינו הולך בדרך ישרה כדבעי גדול צערו במאד בעומק הנפש עד שאין לו שום שלימות ענג בכל ענין שיהי' גם שיהי' בריא בבריאותו ומוצלח בכל עניניו, הנה מצער בנו ואי טיב הילוכו ח"ו עולם חשך בעדו²¹⁰ ואין אור לו בשום דבר, וכל ענין שרואה מעורר בו צער ויסורי הנפש בידעו כי אלו המדות הטובות אין בבנו. ולהיפך שרואה דברים לא טובים מוסיפי' בו צער ויגון בהזכירו כי כל אלה בבנו המה. והוא מפני גודל ההתקשרות והאהבה עצמית, אשר באמת הנה זה גופא הי' צריך לפעול על הבן שייטיב דרכיו והנהגותיו, שההתקשרות דאב ובן דכמו שהיא מן האב אל הבן, הנה הרי כן היא בעצם מהותה מהבן אל האב, הי' צריך לפעול בהבן שגם אם מצד רוע מדותיו (או שארי עניני' שיש בו) אינו חפץ בהדרכים הטובים הנה יעשה זאת בשביל התקשרות אביו. דכן הוא ברוחניות ג"כ בעבודה דכאשר בא מלחמה גדולה עם הנה"ב שמוציא כל כחו במלחמה איומה, ורואים שכבד לעמוד כנגדו צריכים לעורר א"ע בהאהבה וההתקשרות הפנימי שהוא נגד האב, אבינו מלכינו, וזהו דכתי'²¹¹ נגדך כל תאוותי, שאם מגיע

210) ראה ביצה לב, ב. סנהדרין כב, א. מצויד על ירמ" ד, כג: יואל ג, ד.

211) תהלים לח, י.

קדושים תהיו כי קדוש – תר"פ

מא

מלחמה עצומה שהוא במדרי' כל תאוותי, העצה לזה שהיא נגדך, שזה נגד הוי', וזה פועל ביותר, וזהו דמות דיוקן אביו²¹² שפועל בהבן. להיות שלהאב נוגע במאד הנהגת ודרכי בנו, אבל כ"ז הוא בענג, אבל מצד הרצון ה"ה רוצה בו כו', והיינו לפי שתענגו תופס בהחיצוניות במה שיתענג דוקא, והרצון תופס בעצם המהות כו'.

ובדוגמא כזאת הוא ג"כ למעלה באהבת הקב"ה לכנס"י שרוצים בנש"י כבי' בעצם מהותם דוקא וגם אם אינם כדבעי ח"ו ומ"מ רוצים בהם וכמ"ש²¹³ ואף גם זאת כו' לא מאסתים כו' והיינו שרוצים בעצם מהותם ועצם המהות באמת הוא טוב וכידוע²¹⁴ דבישראל מה שנמצא רע ח"ו ה"ז דבר נוסף על העצם, אבל העצם הוא טוב כו' מפני רצון העצמי שיש בכאו"א מישראל, שגם כמו שהוא בעולם ישנו במציאות שאינו נכבה ואינו נפסק כלל.

ועפ"ז יובן ג"כ דבר כו' קדושים תהיו כי קדוש אני, שתלוי זה בזה להיות שהעיקר שבנש"י הוא רצון העצמי שהוא בבחי' התקשרות עצמי דזה דוקא בנש"י דאחת היא יונתי תומת¹⁴⁸ שהו"ע התום שיש בנש"י, והוא בכאו"א בלי הבדל בנש"י ואנשי' וטף בהשואה גמורה, ולכן אזהרה זו דקדושים נאמרה בהקהל שהיא לרבים שבזה נשתוו כל ישראל וזהו דבר על כל עדת בני ישראל, שכל ישראל וכל המדרי' שבהם הם כולם שוים, ואני הוי' אלקיכם אם אתם מקדשים עצמיכם. דזה תלוי בקדושה, דאף שהרצון העצמי ישנו ואינו נכבה, אבל התגלותו תלוי בהעבודה שע"י הקדושה והפרישות שאינו הולך אחרי הנה"ב הנה הרצון העצמי הוא בגילוי ממש. וזהו קדושים תהיו כי קדוש אני קדושים תהיו פרושים תהיו ש"אם בא לו מלחמה כבידה ביותר דכל תאוותי, מ"מ פרושים וקדושים תהיו מפני כי קדוש אני שזהו נגדך שיתבונן וירגיש שזהו נגד הוי', והוא דמות דיוקן אביו²¹², וזהו כי קדוש אני, שע"י הקדושה דנש"י להיותו בבחי' בנים אתם⁸⁶, וההתקשרות הוא התקשרות אמיתי ביכולתו להמשיך בחי' כי קדוש אני שהו"ע קדושת העצמות שנמשך לנש"י בבחי' יאר הוי' פניו אליך²¹⁵.

(212) ראה סוטה לו, ב.

(213) בחוקתי כו, מד.

(214) ראה ספרי מהר"ל מפראג: תפארת ישראל ספל"ח. נצח ישראל פמ"ט. וראה סה"מ

תרנ"ט ע' פה. עטר"ת ע' תרנה. קונטרסים ח"ג ע' קח. לקו"ש חט"ז ע' 320. ח"ז ע' 15.

(215) נשא ו, כה.

לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אבי"ר

•

לז"נ
הרה"ח הרה"ת ר' צבי הירש בן הרה"ח ר' בן ציון ע"ה
נלב"ע ז"ך אלול ה'תש"מ
ומרת רבקה בת הרה"ח ר' צבי ע"ה
נלב"ע כ"ט תמוז ה'תשס"ב
שפריצער

נתרם ע"י בניהם – יבלח"ט –
הרה"ת ר' שמואל והרה"ת ר' יעקב מרדכי שיחיו
שפריצער

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

תשורה

למשתתפים בהתוועדות חסידיים
לרגל חג הגאולה י"ב"ג תמוז
בבית הכנסת ובית המדרש ליובאוויטש שבליובאוויטש
– 'בית משיח' 770

מוקדש לזירוז התגלותו המידית של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומיד ממש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!